

Brüssel, 8.5.2013
COM(2013) 269 final

**KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

**2013. aasta aruanne ELi kodakondsuse kohta
ELi kodanikud – teie õigused, teie tulevik**

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE

2013. aasta aruanne ELi kodakondsuse kohta ELi kodanikud – teie õigused, teie tulevik

1. SISSEJUHATUS

Kodanikud on ja peavad olema Euroopa lõimumise keskmeks. Selle rõhutamiseks on Euroopa Liidu institutsioonid teinud 2013. aastast Euroopa kodanike aasta, et anda uut jõudu ELi kodakondsusele ja Euroopa projekti kodanikumõõtmele. Ajal, mil EL teeb suuri samme tiheda ja toimiva majandus- ja rahaliidu poole,¹ mille nurgakivi on demokraatlik õiguspärasus, ning mil silmapiiril terendab poliitiline liit, on varasemast veelgi olulisem keskenduda asjadele, mida EL teeb selleks, et muuta kodanike elu lihtsamaks, aidata neil mõista oma õigusi ja kaasata nad arutellu selle üle, millises Euroopas nad soovivad elada ja millist Euroopat nad soovivad tulevaste põlvkondade jaoks ehitada.

Euroopa Liidu kodakondsusega kaasnevad kodanikele uued õigused ja võimalused. Õigus ELis vabalt ringi liikuda ja elada on see, mida kodanikud seostavad ELi kodakondsusega kõige rohkem. Võttes arvesse tänapäeva tehnoloogiat ja seda, et reisimine on muutunud lihtsamaks, võimaldab liikumisvabadus eurooplastel avardada oma silmapiiri riigipiiridest kaugemale, lahkuda lühemaks või pikemaks ajaks oma kodumaalt, käia teistes ELi riikides tööl, õppimas ja end koolitamas, reisida töö või lõbu pärast või teha piiriülest sisseoste. Vaba liikumine suurendab ELis sotsiaalset ja kultuurilist vastastikmõju ning loob eurooplaste vahel tihedamad sidemed. Lisaks toob see ettevõtetele ja kodanikele – ka neile, kes kodunt ei lahku – vastastikust majanduslikku kasu, kuna EL kõrvaldab pidevalt sisemisi tõkkeid.

1993. aastal määratleti Maastrichti lepinguga ELi kodakondsus ja anti kõigile ELi kodanikele – nii majanduslikult aktiivsetele kui ka teistele – hulk õigusi. ELi kodanike õigusi tugevdati veelgi Lissaboni lepingu ja ELi põhiõiguste hartaga².

ELi kodanikel on eelkõige õigus:

- olla vaba kodakondsuse alusel diskrimineerimisest;
- ELis vabalt liikuda ja elada;
- hääletada ja kandideerida kohalikel ja Euroopa Parlamendi valimistel olenemata oma elukohast ELis samadel tingimustel kui asjaomase riigi kodanikel;
- saada mõne teise ELi riigi väljaspool ELi asuvast saatkonnast või konsulaadist abi samadel tingimustel kui selle teise riigi kodanik, kui nende enda riigi esindus selles riigis puudub;
- saata petitsioon Euroopa Parlamendile, esitada taotlus Euroopa ombudsmanile ja pöörduda ELi institutsioonide poole (ükskõik millises ELi ametlikus keeles) ning

¹ Tiheda ja toimiva majandus- ja rahaliidu loomise tegevuskava – üleeuroopalise arutelu avamine, COM(2012) 777 final/2.

² Euroopa Liidu toimimise leping (II jaotis, artiklid 20–24) ja Euroopa Liidu põhiõiguste harta (V peatükk). Käesolevas aruandes võidakse mõistega „kodanik” viidata ka ükskõik millisele isikule, kes elab Euroopa Liidus vastavalt asjaomastele aluslepingu sätetele ja teistele õigusaktidele.

- korraldada või toetada koos teiste ELi kodanikega kodanikualgatusi, et teha ettepanek töötada välja uus ELi õigusakt.

Euroopa Liidu Kohus on kinnitanud ELi kodakondsuse konstitutsiooniõiguslikku tähtsust, kinnitades et „**liikmesriikide kodanike põhistaatus on olla liidu kodanik**”³. Hiljutises teedrajas otsuses⁴ andis Euroopa Kohus selgelt mõista, et Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 20 välistatakse siseriiklikud meetmed, millega võivad liidu kodanikud ilma jääda reaalsest võimalusest kasutada põhilisi liidu kodaniku staatusega seotud õigusi.

2010. aastal esitas komisjon oma esimese **aruande ELi kodakondsuse kohta**,⁵ kus ta kuulutas välja 25 meetet kandmaks hoolt selle eest, et ELi kodanikud saaksid kasutada oma õigusi igapäevaelus, ilma et neil tuleks silmitsi seista tarbetute takistustega. Alates sellest ajast on komisjon nende 25 ülesandega tegelenud⁶.

Võetud meetmetega:

- lihtsustati avalike dokumentide (nt sünni-, surma- või abielutunnistused või kinnisvaraga seotud dokumendid) tõrgeteta ringlust;
- tugevdati umbes 75 miljoni inimese õigusi, kes langevad ELis igal aastal kuriteo ohvriks;
- vähendati bürokraatiat 3,5 miljoni inimese jaoks, kes registreerivad igal aastal oma auto mõnes teises ELi riigis, tänu millele hoiavad ettevõtted, kodanikud ja registreerimisasutused aastas kokku vähemalt 1,5 miljardit eurot;
- pakuti tarbijatele kiireid ja odavaid võimalusi lahendada oma vaidlused ELi ettevõtjatega kohtuväliselt, mis võimaldab neil hoida kogu Euroopas aastas kokku umbes 22,5 miljardit eurot;
- parandati umbes 80 miljoni puudega eurooplase juurdepääsu raudteesüsteemile;
- kõrvaldati tõkked, et 8 miljonit valimisealist ELi kodanikku, kes elavad mõnes teises ELi riigis kui nende oma riik, saaksid kasutada Euroopa ja kohalikel valimistel tõhusalt valimisõigusi ning
- pakuti kodanikele nende ELi õiguste kohta ühtsete teabeportaalide „Teie Euroopa” ja Europe Direct kaudu kasutajakeskset teavet.

ELi kodakondsuse muutmine kodanike igapäevaelus reaalsuseks on pidev protsess. Asjaolu, et tõkked ei ole kadunud, on kinnitanud laiaulatuslik **avalik konsultatsioon ELi kodakondsuse küsimuses**, mille komisjon algatas 9. mail 2012,⁷ Eurobaromeetri 2013. aasta

³ Vt näiteks otsus kohtuasjas C-184/99: *Grzelczyk*, punkt 31.

⁴ Otsus kohtuasjas C-34/09: *Ruiz Zambrano*, punkt 42.

⁵ 2010. aasta aruanne ELi kodakondsuse kohta – ELi kodanike õigusi piiravate takistuste kõrvaldamine, KOM(2010) 603.

⁶ Täielik üksikasjalik ülevaade alates 2010. aastast võetud meetmetest on esitatud käesoleva aruande 1. lisas.

⁷ Komisjoni 9. mail 2012. aastal algatatud avalik konsultatsioon ELi kodakondsuse küsimuses (edaspidi „2012. aasta avalik konsultatsioon ELi kodakondsuse küsimuses”) – http://ec.europa.eu/justice/citizen/files/eu-citizen-brochure_en.pdf.

uuringud ELi kodakondsuse⁸ ja valimisõiguste kohta⁹ ning peamiste sidusrühmade üritused, mis korraldati käesoleva aruande ettevalmistamise ajal koostöös Euroopa Parlamendi,¹⁰ Regioonide Komitee¹¹ ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega¹².

Dialoogid kodanikega,¹³ mille komisjon on käivitanud Euroopa kodanike aasta¹⁴ raames, annavad täiendava ülevaate kodanike muredest ja soovitudest.

Käesolevas **2013. aasta aruandes ELi kodakondsuse kohta** esitab komisjon **kaksteist uut meedet kuues põhivaldkonnas**, et kõrvaldada veelgi tõkkeid, mis ei lase kodanikel kasutada oma ELi õigusi¹⁵.

ELis esinevate takistuste kõrvaldamine töötajate, tudengite ja praktikantide hüvanguks

Praegu on inimeste peamine mure finants- ja riigivõlakriis ning selle majanduslikud tagajärjed. Kümnest eurooplasest üheksa peab tööpuudust või majanduslikku olukorda oma piirkonnas kõige olulisemaks küsimuseks¹⁶. Eurooplased ootavad ELilt eeskätt võitlemist kriisiga. See tähendab ka seda, et tuleb vähendada tööpuudust ja eriti noorte tööpuudust, mis on täiskasvanute omast enam kui kaks korda suurem (2013. aasta esimeses kvartalis vastavalt 23,5 % ja 9,5 %). Kodanikud nõuavad tõelist ELi tööturgu, mis võimaldab neil osa saada teistes ELi riikides pakutavatest töövõimalustest ja anda oma panus Euroopa majandusse. Nad soovivad ka algatusi, mis võimaldavad neil arendada oma oskusi ja pääseda teistes ELi riikides ligi kvaliteetsetele koolitusvõimalustele. Komisjon esitab ettepanekud, et muuta teises ELi riigis töötamine, õppimine ja enda koolitamine kodanike jaoks lihtsamaks, mis on kasulik nii kodanike isiklikule ja ametialasele arengule kui ka majanduskasvule ELis tervikuna.

Bürokraatia vähendamine liikmesriikides

ELi kodanikud teavad, et neil on õigus vabalt liikuda¹⁷. Enam kui kaks kolmandikku neist leiab, et inimeste vaba liikumine ELis toob nende riigile majanduslikku kasu¹⁸. Kodanikud kasutavad seda õigust aktiivselt, tehes ELis igal aastal miljardeid reise. Ometi puutus ligi viiendik 2012. aastal ELi kodakondsuse küsimuses toimunud avaliku konsultatsiooni käigus

⁸ Eurobaromeetri kiiruuring nr 365 „Euroopa Liidu kodakondsus”, veebruar 2013 (edaspidi „Eurobaromeetri 2013. aasta uuring ELi kodakondsuse kohta”) – http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_365_en.pdf.

⁹ Eurobaromeetri kiiruuring nr 364 „Valimisõigused”, märts 2013 (edaspidi „Eurobaromeetri 2013. aasta uuring valimisõiguste kohta”) – http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_364_en.pdf.

¹⁰ Euroopa Parlamendi ja komisjoni 19. veebruari 2013. aasta ühine kuulamine „ELi kodakondsuse parem ärakasutamine” – http://ec.europa.eu/justice/citizen/document/files/eu_hearing_report.pdf.

¹¹ 28. novembri 2012. aasta foorum „Kodanikekeskne tegevuskava kohalikul tasandil” – http://www.cor.europa.eu/en/news/forums/Documents/proceeding_forum_citizens.pdf.

¹² 22.–23. jaanuaril 2013 toimunud konverents „Euroopa kodanike aasta parem ärakasutamine”.

¹³ http://ec.europa.eu/european-debate/index_en.htm.

¹⁴ <http://europa.eu/citizens-2013/>.

¹⁵ Kõikide selles jaotises sätestatud meetmete ettepanekute suhtes rakendatakse komisjoni tavapäraselt otsustusprotsessiks ettevalmistamise menetlust ja 2014.–2020. aasta mitmeaastast finantsraamistikku.

¹⁶ Eurobaromeetri standarduuring nr 78 „Euroopa kodakondsus”, kevad 2012 (edaspidi „Eurobaromeetri standarduuring nr 78”) – http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb78/eb78_first_en.pdf. Mure tööpuuduse pärast on ELi kodanikele seas üha kasvanud (Eurobaromeetri 2012. aasta uuringust +4 protsendipunkti).

¹⁷ Vastavalt Eurobaromeetri 2013. aasta uuringule ELi kodakondsuse kohta väidavad seda kümnest kodanikust üheksa.

¹⁸ Eurobaromeetri 2013. aasta uuring ELi kodakondsuse kohta.

arvamust avaldanud kodanikest, kes kasutasid oma õigust vabalt liikuda, kokku probleemidega, mille põhjuseks olid sageli pikalevenivad ja segased haldusmenetlused. Kodanikud tahavad lahendusi, mis muudaksid nende elu ELis reisides ja elades lihtsamaks. Komisjon esitab soovitusel, et vähendada liikmesriikides liigset paberitööd ja lihtsustada menetlusi.

Haavatavamate inimeste kaitsmine ELis

Euroopa sotsiaalmudeli keskmes on põhimõte kanda eraldi hoolt ühiskonna haavatavamate liikmete eest ja neid kaitsta. Konsultatsioonide käigus juhtisid kodanikud tähelepanu konkreetsetele probleemidele, millega puutuvad ELis liikudes kokku puudega inimesed, keda on liidus hinnangute kohaselt 80 miljonit. Nad märkisid ka seda, et mõned kodanikud on oma õiguste teostamisel, eriti kriminaalmenetluse raames, haavatavamad, näiteks tulenevalt oma noorusest või vaimsest või füüsilisest seisundist. Komisjon esitab meetmed, et tugevdada haavatavamate kodanike õigusi.

Takistuste kõrvaldamine ELis ostude sooritamisel

Piiriülene internetikaubandus kasvab ELis pidevalt. Neljandik kodanikest, kes sooritasid 2012. aastal ostu interneti teel, esitas tellimuse mõne teise ELi riigi müüjale¹⁹. Ent ELi kodanikud seisavad interneti teel ostmisel ikka veel silmitsi probleemidega²⁰. Seepärast tuleks tarbijaid paremini kaitsta ja teavitada, eriti seoses selliste kiiresti arenevate valdkondade toodetega nagu digitaaltehnoloogia. Lihtne ja kiire piiriülene kaubandus käib käsikäes lihtsa ja kiire piiriülese hüvitamisega. Komisjon esitab meetmed, et tagada eeskätt ostude tegemisel interneti teel kodanike parem teavitamine ja anda neile lihtsad meetodid, mille abil nõuda tekitatud kahju hüvitamist, kui asjad peaksid minema valesse.

Sihipärane ja kättesaadav teave ELis

Palju on ära tehtud selleks, et parandada kodanike teadlikkust oma ELi õigustest, eelkõige ühtsete teabepunktide Europe Direct²¹ ja „Teie Euroopa”²² loomisega. Nüüd ütleb iga kolmas kodanik, et nad on oma ELi õigustega hästi kursis²³. See näitab, et olukord on paranenud, ent siiski mitte piisavalt. Vaid vähem kui neljandik (24 %) vastajatest leiab, et nad on võrdlemisi või väga teadlikud sellest, mida nad saavad ette võtta, kui nende ELi õigusi ei austata²⁴. Komisjon pakub välja ideed, et veelgi ühtlustada ja parandada kodanike teavitamist nende ELi õigustest ja nende õiguste kasutamisest.

Osalemine ELi demokraatlikus elus

Liidu kodakondsuse põhiõigus on liidu kodanike täielik osalemine ELi demokraatliku elu kõikidel tasanditel. Võttes arvesse käimasolevat Euroopa kodanike aastat ja lähenevaid Euroopa Parlamendi valimisi, mil kodanikud saavad oma sõna sekka öelda, on praegu õige aeg püüda edendada kodanike ja kodanikuühiskonna osalust arutelus Euroopa küsimuste üle.

¹⁹ Eurostat „Interneti teel sooritatavad ostud” –

<http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>. Noorte (25–34aastaste) puhul on näitajad suuremad.

²⁰ 2012. aastal ELi kodakondsuse küsimuses toimunud avaliku konsultatsiooni andmeil puutub interneti teel ostude sooritamisel kokku probleemidega iga neljas vastaja.

²¹ http://europa.eu/europedirect/index_en.htm.

²² <http://europa.eu/youreurope/index.htm>.

²³ Eurobaromeetri 2013. aasta uuring ELi kodakondsuse kohta.

²⁴ Samas.

Kodanikes tekitavad küsimusi õigusaktid, mille alusel mõned liikmesriigid jätavad oma kodanikud ilma nende õigusest hääletada oma riigi valimistel, kuna nad on elanud teatud aja mõnes teises ELi riigis²⁵. 19. veebruaril 2013 toimunud Euroopa Parlamendi ja komisjoni ühisel kuulamisel ELi kodakondsuse teemal arutasid kodanikud, kodanikuühiskond, eksperdid ja EP liikmed valitseva olukorra taustal hääleõiguse äravõtmise õigustatust. Komisjon pakub välja võimalused, kuidas suurendada ELi kodanike osalust ELi demokraatlikus elus.

2013. aasta aruandele ELi kodakondsuse kohta on lisatud (vastavalt ELi toimimise lepingu artiklile 25) aruanne ELi kodakondsuse tugevdamiseks aastatel 2011–2013 tehtud edusammude kohta, milles võetakse arvesse ELi kodakondsust käsitlevate aluslepingu sätete kohaldamist viimasel kolmel aastal.

Komisjon võttis paralleelselt vastu ka aastaaruande ELi põhiõiguste harta kohaldamise kohta²⁶.

2. KAKSTEIST UUT PÕHIMEEDET ELI KODANIKE ELU PARANDAMISEKS

2.1. ELis esinevate takistuste kõrvaldamine töötajate, tudengite ja praktikantide hüvanguks

Muuta kodanike, eeskätt noorte jaoks lihtsamaks arendada Euroopa Liidus oma oskusi, leida töökoht ja panustada majanduskasvu edendamisse

Liikuvad kodanikud edendavad ELi majandust

Hoolimata suurest tööpuudusest (ELis on üle 26 miljoni töötutu), on täitmata ametikohtade arv võrreldes 2009. aasta keskpäigaga suurenenud ja ettevõtjatel on raske leida kvalifitseeritud töötajaid. See ohustab ELi majanduse kasvu ja innovatsiooni. Tööjõu liikuvus saab seega olla jõuline kohandatismehhanism, et vähendada tasakaalustamatust ning aidata viia paremini kokku töökohad ja oskused, taastades samal ajal dünaamika ja leevendades ELi kodanike sotsiaalseid kannatusi. See suurendab kodanike väljavaateid siirduda sujuvalt tööturule ning avab võimalused isiklikuks ja ametialaseks arenguks.

Liikuvuse poolt räägib üks tugev majanduslik argument. 2004. aasta ja 2007. aasta laienemiste käigus saadud hiljutised kogemused on näidanud, et ELi-sisene liikuvus mõjub riikide majandusele ja tööturule hästi. Näiteks suurenes EL 15 riikide SKP tänu laienemisjärgsele liikuvusele pikas plaanis hinnangute kohaselt ligi 1 % (aastatel 2004–2009)²⁷. ELi puhul tervikuna toob hiljutiste ELi-siseste liikuvuse voogude SKP mõju ELi kodanikele umbes 24 miljardi euro suuruse ühise tulu²⁸. Töötajate liikuvus on aga ELis praegu endiselt väike²⁹.

²⁵ 2012. aasta avalik konsultatsioon ELi kodakondsuse küsimuses ja Eurobaromeetri 2013. aasta uuring valimisõiguste kohta.

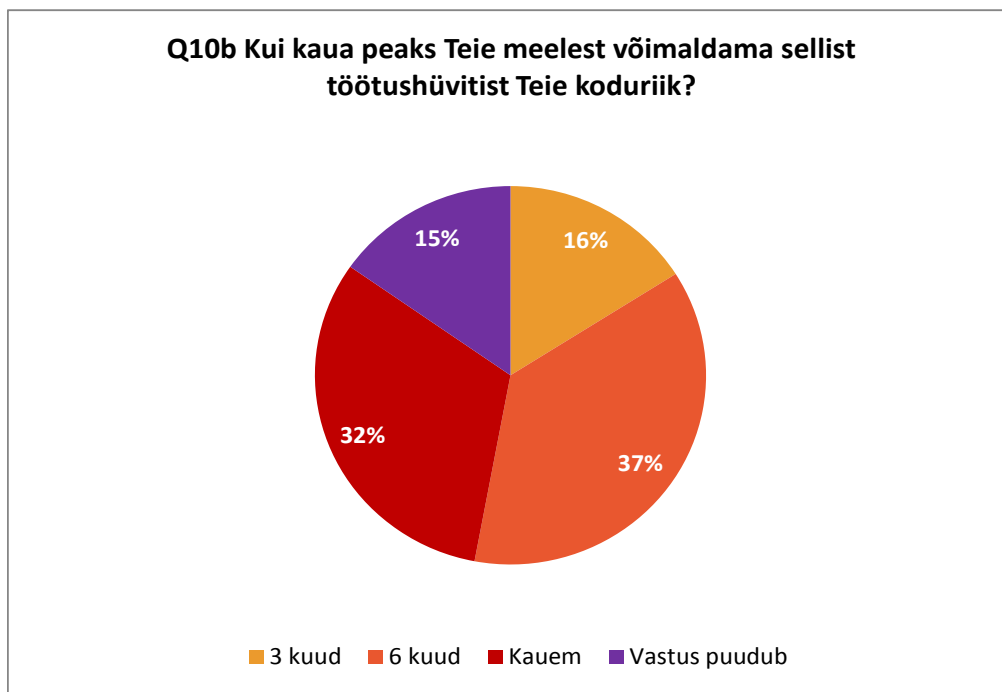
²⁶ COM(2013) 271 – http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/files/charter_report_2012_en.pdf.

²⁷ Vt 2011. aasta aruanne Euroopa tööhõive ja sotsiaalsete muutuste kohta, 6. peatükk „ELi-sisene tööjõu liikuvus ja selle mõju laienemisele”, lk 274.

²⁸ Vt Euroopa integratsiooni konsortsiumi aruanne, milles käsitletakse tööalast liikuvust ELis laienemise kontekstis ja üleminekukorra toimimist, Nürnberg, 2009, lk 132. Vt ka „Five years of an enlarged EU, Economic achievements and challenges”, European Economy 1/2009, lk 135.

²⁹ Vaid 3 % ELi tööelistest kodanikest elab mõnes teises ELi riigis. Aastane piiriülene liikuvus on ELis keskmiselt vaid 0,29%. See on märgatavalt madalam sisese liikuvuse määra Austaalias (1,5 %) ja Ameerika Ühendriikides (2,4 %). Vt OECD Economic Surveys – European Union, märts 2012 – <http://www.oecd.org/eo/49950244.pdf>.

ELi kodanikud on mõnes teises ELi riigis töö otsimise suhtes ikka veel kõhklevad seisukohal, sest nad muretsesvad olukorra pärast, mis ootab neid siis, kui nad ei leia tööd kiiresti³⁰. ELi õigusaktidega on praegu tagatud, et töötud kodanikud, kellel on õigus saada töötushüvitist ja kes lähevad otsima tööd mõnes teises ELi riigis, saavad oma koduriigilt töötushüvitist veel kolme kuu jooksul³¹. Ehkki ELi õigusaktides on ette nähtud võimalus, et liikmesriigid võivad pikendada seda õigust kuni kuueks kuuks, ei ole see õigus vastavate riiklike tavadega veel kindlustatud³². 2012. aastal ELi kodakondsuse küsimuses peetud avaliku konsultatsiooni käigus leidis enamik vastanutest (69 %), et otsides tööd mõnes teises ELi riigis peaksid nad saama töötushüvitist vähemalt kuue kuu jooksul.

Allikas: 2012. aasta avalik konsultatsioon ELi kodakondsuse küsimuses – vastajad, kes on otsinud tööd mõnes teises ELi riigis.

Noor Portugalist pärit kokk Frederico otsustas minna Rootsi, et leida endale uus töö. Ta palus Portugali tööturuasutuselt dokumenti, mis võimaldaks tal saada Portugali töötushüvitist kolme kuu jooksul Rootsis, ja registreeris end kohale jõudes kohe Rootsi tööturuasutuses. Selle kolme kuu jooksul, mil dokument kehtis, ta aga tööd ei leidnud. Ta pidi tegema otsuse: kas naasta Portugali, et mitte ilma jääda oma õigusest töötushüvitisele, või jääda Rootsi ilma õigusest seda hüvitist saada. Ta otsustas käia Rootsis veel paaril töövestlusel ja pöördus viie

³⁰ Vastavalt Eurobaromeetri uuringule geograafilise liikuvuse ja liikuvuse kohta tööjõuturul eeldab või on täheldanud ligi neljandik (24 %) vastanutest probleemide esinemist töö leidmisel välismaal. Eurobaromeetri eriuuring nr 337 „Geograafiline liikuvus ja liikuvus tööjõuturul”, juuni 2010 – http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_337_en.pdf.

³¹ Määruse (EÜ) nr 883/2004 (sotsiaalkindlustussüsteemide koostööstamise kohta, ELT L 166, lk 70) artikli 64 lõike 1 punktis c on sätestatud, et „õigus saada hüvitist säilib kolme kuu jooksul alates kuupäevast, mil töötu isik ei olnud enam kättesaadav selle liikmesriigi tööhõivetalitustele, kust ta lahkus, tingimusel et hüvitise saamise kestus kokku ei ületa perioodi pikkust, mil tal oli õigus hüvitisele selle riigi õigusaktide alusel; pädev talitus või asutus võib seda kolmekuulist perioodi pikendada maksimaalselt kuue kuuni”. Asjaomaste liikmesriikide asutuste või talituste vahelise teabevahetuse, koostöö ja vastastikuse abistamise kord, eelkõige selleks et teatada, kas töötaja järgib korraldatud kontrollimenetlust, on sätestatud kõnealuse määruse rakendusemääruse (EÜ) nr 987/2009 (ELT L 284, lk 19) artiklis 55.

³² COM(2012) 173.

kuu pärast tagasi Portugali. Selle tulemusel jäi ta oma töötushüvitise saamise õigusest Portugalis ilma.

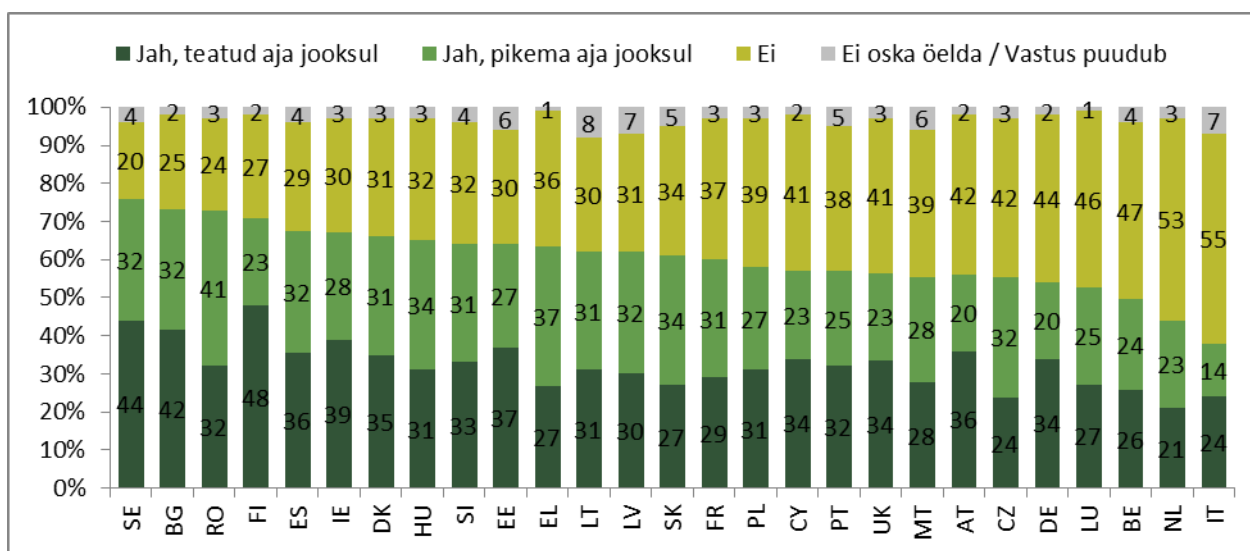
1. meede. Komisjon esitab ettepaneku vaadata läbi sotsiaalkindlustuste koordineerimise määrus³³ ja kaalub võimalust eksportida töötushüvitisi pikema aja vältel kui kohustuslikud kolm kuud, et muuta kodanikele töö otsimine mõnes teises ELi riigis lihtsamaks. Komisjon ärgitab liikmesriike kasutama täielikult ära praegused eeskirjad, võimaldades tööotsijatel, kes otsivad tööd mõnes teises liikmesriigis, saada töötushüvitist kuni kuue kuu jooksul³⁴.

Kodanikud, kes soovivad täiustada oma oskusi ja pädevusi võõrsil

Nagu toonitab komisjon oma tööhõivepaketi „Töövõimalusterohke majanduse taastumine”³⁵ ning uute oskuste ja töökohtade tegevuskavas,³⁶ on tootlikkuse, konkurentsivõime, majanduskasvu ja lõppkokkuvõttes tööhõive suurendamiseks väga oluline investeerida haridus- ja koolitussüsteemidesse.

Noored ELi kodanikud on täis tahtmist suurendada oma oskusi ja pädevusi, õppides või koolitades end mõnes teises ELi riigis³⁷. Kokkuvõttes oleks enam kui iga teine noor eurooplane huvitatud töötamisest mõnes teises ELi liikmesriigis³⁸.

Noorte soov töötada mõnes teises ELi riigis

Allikas: Eurobaromeetri 2011. aasta uuring noorte liikuvuse kohta.

Praegu olemasolevate andmete põhjal on vaid 10 % ELi kõrghariduse omandanud kodanikest õppinud mõnes teises ELi riigis³⁹. Näitajad, mis kajastavad (täiemahulise) kraadiõppega

³³ Määrus (EÜ) nr 883/2004 sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta, EÜT L 166, lk 1.

³⁴ COM(2012) 173.

³⁵ Samas.

³⁶ KOM(2010) 682.

³⁷ Vastavalt Eurobaromeetri 2011. aasta uuringule ühtse turu kohta kaaluks 28 % ELi tööealistest kodanikest töötamist tulevikus mõnes teises ELi riigis. Selliste kodanike osakaal on eriti suur noorte (15–24aastaste) seas (54 %) ja 25–39aastaste seas (38 %). Eurobaromeetri eriuuring nr 363 „Siseturg – teadlikkus, arusaamad ja mõju”, september 2011 – http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_363_en.pdf.

³⁸ Eurobaromeetri kiiruuring nr 319b „Noorte liikuvus – haridus ja koolitus, liikuvus, tööhõive ja ettevõtlus”, mai 2011 – http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_319b_sum_en.pdf.

seotud liikuvust ELis, on veelgi väiksemad. Selle põhjuseks on osaliselt teises ELi riigis õppimisega kaasnevad kulud. Oma ettepanekus programmi „Erasmus kõigile” kohta⁴⁰ on komisjon näinud üliõpilaste jaoks ette laenutagatisskeemi, et võimaldada magistriõppe üliõpilastel, kes soovivad läbida kogu magistriõppe mõnes teises ELi riigis, saada soodsatel tingimustel pangast laenu. Komisjoni ettepaneku kohaselt peaks seitsmeaastase programmiperioodi jooksul toetust saama kuni 330 000 üliõpilast. Lisaks edendab komisjon edaspidigi noorte liikuvust, ärgitades neid välismaal õppima, end koolitama või tegutsema vabatahtlikuna või osalema noortevahetustes. Võimalus välismaal õpetada või koolitust pakkuda antakse ka õpetajatele ja haridustöötajatele. Tänu uuele programmile peaksid nendest hüvedest aastatel 2014–2020 osa saama ligi viis miljonit kodanikku.

Kaaludes mõnes teises ELi riigis pakutavaid praktikakohti, ei leia noored olemasolevate võimaluste kohta alati asjakohast teavet, samuti muretsevad nad kvaliteedi ja töökorralduse tingimuste pärast. Uuringutest ja ülevaadetest tõuseb esile, et praktikakohtade puhul esineb mitmeid kvaliteediprobleeme: õppel puudub sisu ning pakutavad tingimused on puudulikud – eelkõige on väike (või puudub) sotsiaalne kaitse ja makstav hüvitis/tasu⁴¹. Lisaks ei ole paljudes ELi riikides ikka veel kohustust sõlmida praktikaleping, milles määratakse kindlaks poolte õigused ja kohustused (Euroopa noortefoorumi 2011. aasta uuringu⁴² kohaselt on selliseid riike 25 %). Vähetasustatud või tasustamata praktikakohad ärgitavad küsima, kas tööandjad kasutavad praktikante kui töötajaid, kellele ei pea tasu maksma. Hädasti on vaja kõrvaldada need vajakajäämised ning parandada noorte võimalusi arendada oma oskusi ja saada töökogemus välismaal. See ei ole vajalik mitte üksnes selleks, et lahendada muresid, mida on väljendanud kodanikud, eriti noored, vaid ka selleks, et vähendada noorte seas ülisuurt tööpuudust.

Nathalie lõpetas kooli Prantsusmaal ja kavatses alustada oma ametialast karjääri Hispaanias või Saksamaal. Et ta ei olnud varem kunagi välismaal elanud, soovis ta kõigepealt praktikakohta, ent kahtles, kas talle seda võimaldatakse, ilma et ta oleks liitunud mõne haridusprogrammiga (Prantsusmaal on see eeltingimus). Ka ei teadnud ta, millised on nendes riikides tema kui praktikandi õigused ja kas tal on õigus saada sotsiaalkaitset, hüvitist või tasu.

Selleks et noortel oleks lihtsam saada mõnes teises ELi riigis kvaliteetne töökogemus, töötab komisjon 2013. aastal välja praktika kvaliteediraamistiku, milles sätestatakse kvaliteetsete praktikakohtade peamised tunnused, et kaitsta praktikantide õigusi ja aidata neil saada oma töökogemusest võimalikult suurt kasu. Komisjon vaatab ka läbi ja reformib EURESe võrgustiku, et muuta see sobivamaks tööturu tegelikele vajadustele, täiustades töövahendusteenuseid nii tööotsijate kui ka ettevõtjate jaoks. Lisaks käivitab ta koos mõne liikmesriigiga katsealgatuse, millega parandatakse EURESe võrgustikus praktika- ja väljaõppevõimalusi käsitleva teabe vahetamist, et hõlbustada veelgi noorte tööleasumist.

³⁹ Nõukogu võttis 2011. aastal vastu kõrghariduse omandamisega seotud liikuvuse sihttaseme, mille kohaselt peaks 2020. aastaks vähemalt 20 % kõrghariduse omandanutest olema õppinud või koolitanud end seoses kõrghariduse omandamisega mõnda aega välismaal (kas läbinud täiemahulise kraadiõppe või õppinud võõrsil vähemalt kolm kuud).

⁴⁰ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse liidu haridus-, koolitus-, noorsoo- ja spordiprogramm „Erasmus kõigi jaoks”, KOM(2011) 788.

⁴¹ Euroopa Komisjoni uuring, mis annab põhjaliku ülevaate praktika korraldusest liikmesriikides, 2012 – <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=et&pubId=6717>.

⁴² Euroopa noortefoorumi 2011. aasta uuring „Praktikandid avalikkuse ette” – http://issuu.com/yomag/docs/yfj_internsrevealed_web.

Peale selle ärgitab komisjon liikmesriike asuma kiiresti rakendama järjekindlalt ja kaugelulatuvalt noortegarantiid,⁴³ et aidata noortel saada töökogemus.

2. meede. Selleks et aidata noortel ELi kodanikel arendada oma oskusi ja siseneda tööturule, töötab komisjon 2013. aastal välja praktika kvaliteediraamistiku.

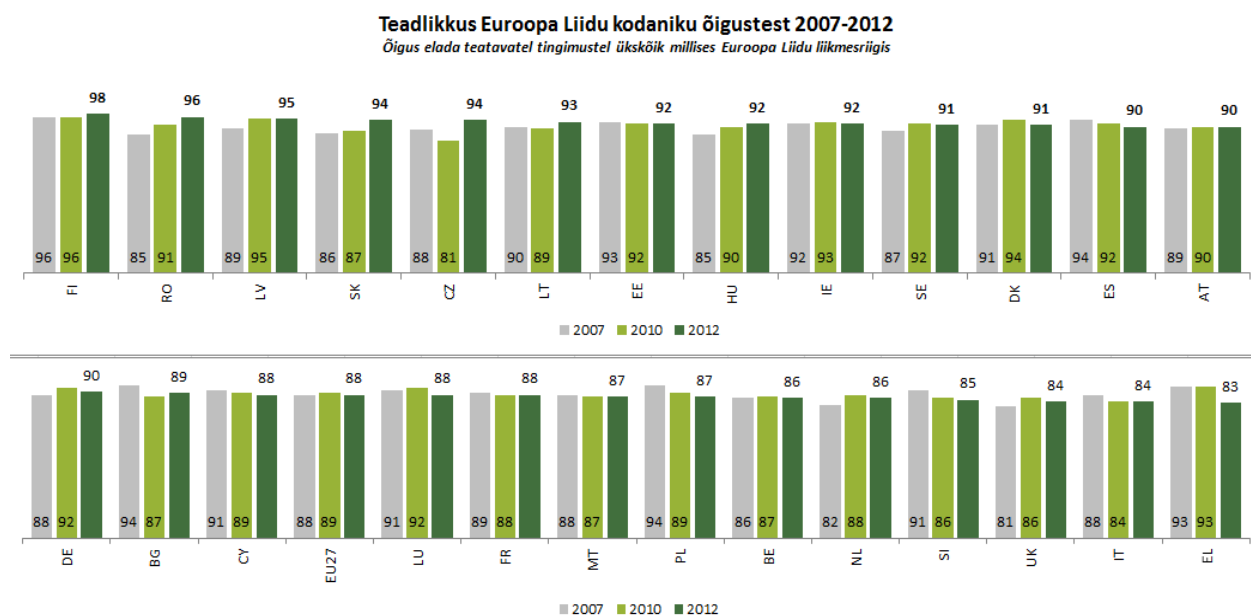
Samuti esitab komisjon 2013. aastal EURESe ajakohastamise algatuse, et suurendada tööhõiveteenuste rolli ja mõju riigi tasandil ning parandada tööjõu liikuvuse kooskõlastamist ELis. EURESe reformi kõrval käivitab komisjon ka katsealgatuse, et parandada praktika- ja väljaõppevõimalusi käsitleva teabe vahetamist EURESe vahendusel.

2.2. Bürokratia vähendamine liikmesriikides

Kaotada haldustõkked ning lihtsustada menetlusi ELis elavate ja reisivate ELi kodanike jaoks

Kodanike isikut tõendavad dokumendid ja elamisload

Õigus ELis vabalt ringi liikuda ja elada on ELi õigus, mida kodanikud seostavad kõige otsesemalt liidu kodakondsusega⁴⁴. Vastavalt Eurobaromeetri 2013. aasta uuringule ELi kodakondsuse kohta⁴⁵ teavad kümnest ELi kodanikust ligi üheksa, et neil on õigus vabalt liikuda.

Allikas: Eurobaromeetri 2013. aasta uuring ELi kodakondsuse kohta.

⁴³ Euroopa noortegarantii on kava, millega tagatakse, et kõik alla 25 aasta vanused noored saaksid nelja kuu jooksul alates töötuks jäämisest või formaalharidussüsteemist lahkumisest kvaliteetse töö-, haridustee jätkamise, õpipoisiõppe või praktikapakkumise kooskõlas 22. aprillil 2013. aastal vastu võetud nõukogu soovitusel.

⁴⁴ Eurobaromeetri eriuuring nr 75.1 „Euroopa Ombudsman ja kodanike õigused”, juuli 2011 – http://www.ombudsman.europa.eu/et/press/statistics/eb751_eb_report.faces.

⁴⁵ http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/flash_arch_374_361_en.htm#365.

Samas aga teatas kõikidest 2012. aastal ELi kodakondsuse küsimuses toimunud avalikus konsultatsioonis⁴⁶ osalenud kodanikest peaaegu iga viies (17 %) probleemidest, mis esinesid suundumisel mõnda teise ELi riiki või seal elades, sealhulgas dokumentidega seotud haldustõketest, millega puututi kokku ELis reisimisel või oma isiku tõendamisel. Vaba liikumist ja elamist käsitlevad küsimused moodustasid 2012. aastal veebisaidil „Teie Euroopa Nõuanne”⁴⁷ esitatud päringutest 21 % ja SOLVITi⁴⁸ juhtumitest 13 %.

ELi kodanikelt, kes elavad üle kolme kuu mõnes teises ELi riigis kui oma koduriigis, võidakse nõuda registreerimist kohalikus asutuses. Sel juhul antakse neile registreerimistõend. Ent mitte alati ei tunnustata ELis neid tõendeid isikut tõendavate dokumentidena (eelkõige ei tee seda erasektori üksused, nt pangad, ettevõtted jne) ja kodanikud ei saa kasutada neid reisidokumentidena, seda isegi ELi siseselt. Sarnaste probleemidega puutuvad kokku ELi kodanikud, kellel on oma riigis välja antud isikutunnistused ja kes ei saa neid teistes ELi riikides tehinguid tehes sageli kasutada. Eraettevõtted suhtuvad n-ö välismaiste dokumentide kasutamisesse isiku tõendamisel ebalevalt, sest erinevalt passidest, ei ole selliste dokumentide vormingut ELi tasandil ühtlustatud. Mõnes teises ELi riigis elavad ELi kodanikud seisavad silmitsi raskustega ka siis, kui neil on vaja soetada ELis reisimiseks endale kiiresti ID-kaart või pass või seda uuendada, eriti juhul, kui nende lähim konsulaat asub mõnes teises riigis.

Soomlanna Sanna, kes elab Münchenis, on broneerinud endale lennupileti Soome, ent kaks päeva enne väljasõitu tungitakse talle kallale ning nii tema pass kui ka ID-kaart varastatakse. Sannal ei ole võimalik saada õigeks ajaks uut passi, sest ainsad Saksamaal asuvad Soome konsulaatesindused, kes võiksid passi välja anda, on Berliinis ja Hamburgis ning tal ei ole võimalik sinna nii kiiresti sõita. Lennujaamas, kus ta näitab vaid oma Saksamaal välja antud registreerimistunnistust, keeldub lennuettevõtja lubamast teda lennuki pardale, viidates julgeolekueeskirjadele.

ELi kodakondsuse küsimuses peetud avaliku konsultatsiooni raames palusid kodanikud lahendusi, mis muudaksid nende elu lihtsamaks ja parandaksid nende tuvastamist ELi kodanikuna, sealhulgas vajaduse korral ühtsete Euroopa dokumentide abil⁴⁹. Komisjon kaalub muu hulgas seda, kas oleks asjakohane kehtestada eeskirjad, milles käsitletakse liikmesriikide poolt kodanikele väljastatavate registreerimistõendite ja nende kodanike pereliikmetele antavate elamislubade ühtset turvalist vormingut. Selle algatusega antaks ELi kodanikele ja nende peredele võimalus kasutada oma igapäevaelus ühtset dokumenti ja lahendada probleeme, millega nad puutuvad kokku suhtlemisel teiste ELi riikide erasektori üksustega, ning suurendataks samas dokumendi turvalisust.

Selleks et vähendada halduskoormust veelgi, tuleks ELi kodanikele anda ka võimalus kasutada selliseid turvalisi registreerimistõendeid reisimisel ELis reisidokumentidena, kui need dokumendid annab välja liikmesriik, kus nad elavad.

⁴⁶ http://ec.europa.eu/justice/citizen/files/eu-citizen-brochure_en.pdf.

⁴⁷ „Teie Euroopa Nõuanne” on avalikkusele õiguslast nõu pakkuv teenistus, kus tegutseb rühm juriste, kes esindavad kõiki ELi ametlikke keeli ja on kursis nii ELi kui ka liikmesriikide seadustega. http://europa.eu/youreurope/advice/index_et.htm.

⁴⁸ Süsteemis SOLVIT tegeldakse piiriülest elementi sisaldavate probleemidega, mis on tingitud ELi õiguse halvast kohaldamisest ELi liikmesriikides riigiasutuste poolt. <http://ec.europa.eu/solvit/>

⁴⁹ Arutluse all olevat meedet kohaldataks vaid nendes liikmesriikides, kes annavad välja isikut tõendavaid dokumente või registreerimisdokumente.

3. meede. Komisjon töötab 2013. ja 2014. aastal lahenduste kallal, et kõrvaldada takistused, millega seisavad seoses liikmesriikide väljastatavate isikut tõendavate dokumentide ja elamislubadega silmitsi ELi kodanikud ja nende pereliikmed, kes elavad mõnes teises ELi riigis kui oma koduriigis. Komisjon teeb sealhulgas ettepaneku võtta vajaduse korral kodanike jaoks kasutusele vabatahtlik ühtne Euroopa dokument.

Kodanike piiriülese maksustamisega seotud toimingud

ELi kodanikud võivad elada ühes, töötada teises ja omada vara kolmandas riigis. Seoses sellega võib neil olla keeruline teada, kus maksta oma makse ja kuidas seda teha. Keelebarjäärid ja eri riikide maksuasutuste koostöö puudumine piiriüleste maksuprobleemide lahendamisel ei muuda asju lihtsamaks. Nad võivad ka kokku puutuda märkimisväärsete haldustõketega, eriti kui nad taotlevad teistelt riikidelt maksu tagastamist või seisavad silmitsi liikmesriikide vastandlike maksusüsteemidega, mis võib isegi kaasa tuua olukorra, kus eri liikmesriigid maksustavad sama sissetulekut topelt. Süsteemis SOLVIT moodustasid ainuüksi maksupäringud 9 % 2012. aastal esitatud päringute koguarvust. Maksude kohta esitatakse palju erinevaid päringuid ka veebisaidil „Teie Euroopa Nõuanne” ning sellistele abiteenistustele nagu piirialade tarbijakeskused ja EURESe võrgustikus.

Ylva, kes on rahvuselt rootslane, on abielus slovaki Martiniga. Nad elavad Rootsis ja on nüüd mõlemad pensionil. Kui Ylva on töötanud üksnes Rootsis, siis Martin on töötanud ka Slovakkias. Nad tahavad kolida nüüd Hollandisse, et olla lähemal oma lapselastele, ent neil on palju küsimusi oma maksuolukorra kohta ja nad ei tea, kuhu nende küsimustega pöörduda. Kuidas maksustatakse pärast kolimist nende pensione? Kuidas on lood võimaliku pärandimaksuga? Mida nad peaksid ette võtma, kui neile peaks saama pärast kolimist osaks topeltmaksustamine? Kui nad jätavad alles oma Rootsi kodu, kus tuleb neil maksta omandimaksu ja kus maksustatakse sellest omandist teenitav tulu?

Komisjon teeb 2013. aasta jooksul kindlaks ELi riikide parimad tavad seoses kodanike abistamisega piiriülestes maksuolukordades ja osaleb järelmeetmetena korraldatavates aruteludes liikmesriikide ametiasutustega, et edendada nende tavade laiemat kohaldamist. Parimate tavade hulka võib kuuluda teabepunktide loomine riigiasutustes, mis on spetsialiseerunud piiriülese maksustamise küsimustele, veebisaidid, mille kaudu pakutakse kodanikele põhiteavet ja juhatatakse nad kõige sobivama kontaktpunkti juurde, topeltmaksustamisest vabastamise taotlemise ja võõrsil makstud liigse maksu tagasinõudmise menetluse lihtsustamine, maksumaksjale mõeldud juhised, milles kirjeldatakse maksumaksjate peamisi õigusi ja kohustusi, ning ELi riikide tihe koostöö piiriüleste maksuvaidluste lahendamisel.

Komisjon viib selle kooskõlla kogu ELi hõlmava uue eeskirjade järgimise edendamise algatusega kandmaks hoolt selle eest, et kõikide liikmesriikide seadused, mis mõjutavad liikuvate isikute maksustamist, on kooskõlas Euroopa Kohtu kohtupraktikaga ning et need kodanikud ei peaks seisma teise liikmesriiki tööle või elama suundudes silmitsi tarbetu halduskoormuse ja lisakuludega.

4. meede. Komisjon teeb 2013. aastal algatused, et edendada parimaid piiriülestes olukordades rakendatavaid maksutavasid ja tagada ELi õiguse nõuetekohane kohaldamine, millega aidatakse üle piiride liikuvatel või piiriüleselt tegutsevatel Euroopa kodanikel toime tulla eri maksueeskirjadega ja eelkõige vältida topeltmaksustamist.

Kodanike autodokumentidega seotud asjaajamine

Praegu korraldatakse liidus tehnoülevaatusi erineval moel – erinevad on kontrollitavad sõidukikategooriad ning ülevaatuste sagedus ja meetodid, samuti hinnatakse erinevalt sõiduki puhul esinevaid vigu. Seepärast võib üks ja sama sõiduk saada ülevaatusel eri riikides eri tulemused ja seega võidakse sellele määrata ka erinev ohutustase. Nende erinevate standardite tõttu ei tunnusta ELi riigid üksteise tehnoülevaatusse tõendeid. See toob kaasa kodanikele, kes reisivad teise riiki oma autoga, tarbetu halduskoormuse ja kulud.

Leedulanna Monika töötab viis kuud aastas ühe Austria suusakuurordi hotellis. Kuna tema auto iga-aastane tehnoülevaatus aegub märtsis, mil ta on Austrias, peab ta katkestama oma sealviibimise ja sõitma pika tee tagasi Leetu, lihtsalt et viia oma auto korralisse kontrolli. Oleks palju lihtsam, kui ta saaks teha oma autole ülevaatus Austria ning talle antavat tehnoülevaatusse tõendit tunnustataks Leedus ja mujal Euroopas automaatselt.

2012. aastal tegi komisjon ettepanekud,⁵⁰ et kehtestada autode kontrollimise ja ohutuse kohta miinimumstandardid (parandada ülevaatuste kvaliteeti, seada sisse nõuded ülevaatuses kasutatavatele seadmetele, parandada inspektorite oskusi, tugevdada järelevalvet ülevaatuskeskuste üle). Tuginedes autode tehnoülevaatus ühtlustatud standarditele, astub komisjon 2014. aasta jooksul konkreetseid samme, et luua elektrooniline sõidukiteabeplatvorm, mis hõlbustaks tehnoülevaatusse tõendite tunnustamist.

5. meede. Võttes arvesse oma tööd ELi kodanike liiklusohutuse suurendamise valdkonnas, astub komisjon 2014. aasta jooksul samme sõidukiteabeplatvormi loomiseks, et hõlbustada tehnoülevaatusse tõendite tunnustamist, muutes sellega autoga reisimise teistesse ELi riikidesse kodanike jaoks lihtsamaks ja ohutumaks.

2.3. Haavatavamate inimeste kaitsmine ELis

Kaotada takistused puudega kodanike teelt ja tugevdada veelgi kodanike menetlusõigusi, võttes arvesse laste ja haavatavate kodanike erilist olukorda

Puudega kodanikud

Euroopa Liidus on umbes 80 miljonit puudega inimest. Nad saavad sageli kasutada teatud õigusi – eeskätt ühistranspordis või kultuuriasutustes –, mis on seotud nende puudetunnistusega. Erinevalt puudega inimeste parkimiskaartidest, mille jaoks loodi ühtne ELi mudel ligi viisteist aastat tagasi, tunnustatakse puudetunnistusi vaid liikmesriigi tasandil, mis muudab olukorra teistesse ELi riikidesse reisivate puudega inimeste jaoks keeruliseks.

Iiri kodanik Seán, kellel on puue, sooviks minna koos klassikaaslastega nende iga-aastasele klassiekskursioonile. Ent ta ei ole kindel, kas tema Iirimaa väljastatud puudetunnistust teistes ELi riikides tunnustatakse ning kas talle on seega tagatud õigus transpordile, mida kasutavad kohalikud puudega elanikud. Kui Seánil oleks ELi puudetunnistus, oleks ta kindel, et tal on juurdepääs osale nendest erihüvedest, mida kasutavad selle riigi kodanikud.

⁵⁰

Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, milles käsitletakse mootorsõidukite ja nende haagiste korralist tehnoülevaatus (COM(2012) 380); ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, milles käsitletakse liidus liiklevate tarbesõidukite tehnokontrolli- ja ülevaatus (COM(2012) 382); ning ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv sõidukite registreerimisdokumentide kohta (COM(2012) 381).

Komisjon käivitab katsealgatuse, et töötada välja vastastikku tunnustatav ELi puudetunnistus, mis hõlbustab teistesse ELi riikidesse reisivate puudega inimeste võrdset kohtlemist juurdepääsu võimaldamisel transpordi-, turismi-, kultuuri- või vabaajateenustele.

6. meede. Komisjon muudab puudega inimeste liikumise ELis lihtsamaks, toetades 2014. aastal vastastikku tunnustatava ELi puudetunnistuse väljatöötamist, et tagada puudega inimestele ELis võrdne juurdepääs teatud erihüvedele (peamiselt transpordi, turismi, kultuuri ja vaba aja veetmise valdkonnas).

Kodanike menetlusõigused

Iga isik on süütu seni, kuni tema süü ei ole tõendatud⁵¹. Süütuse presumptsiooni reguleerivate siseriiklike eeskirjade erinevus võib muuta keeruliseks politsei- ja õiguskooostöö ning kohtuotsuste vastastikuse tunnustamise. Ka tekitab see kodanikes ebakindlust seoses kaitsega, mida nad võivad teistes ELi riikides saada. Pealegi on õigus saada kriminaalmenetluse puhul õigusabi⁵² liikmesriigiti väga erinev ning isikutele, keda kahtlustatakse või süüdistatakse kriminaalmenetluse raames mõnes teises ELi riigis, ei ole praegu alati tagatud tõhus ja õigeaegne õiguslane nõustamine.

Teatud kahtlustatavad või süüdistatavad isikud on haavatavamad, sest tulenevalt vanusest või vaimsest või füüsilisest seisundist on neil keeruline arutelu mõista või järgida või selles tõhusalt osaleda. See võib mõjutada nende õigust õiglasele kohtumõistmisele ning muudab veelgi vajalikumaks süütuse presumptsioonist kinnipidamise ja õigusabi tagamise. ELi kodakondsuse küsimuses peetud avaliku konsultatsiooni käigus toetas 73 % vastanutest ideed näha laste ja haavatavate täiskasvanute jaoks ette igas ELi riigis kohaldatavad kaitsemeetmed, et tagada õiglase kohtumõistmine.

16aastane Christian, kes elab koos oma vanematega enda päritoluriigist erinevas, teises ELi riigis, arreteriti oma kodus ja viidi ülekuulamiseks politseijaoskonda seoses ühe varastatud autoga, mis oli leitud sel päeval tema elukohakvartali lähedalt. Umbes kuus tundi kestnud ülekuulamise ajal ta esmalt eitas igasugust seotust kõnealuse vargusega, ent pärast seda, kui politsei oli talle öelnud, et ülestunnistus mõjuks tema juhtumi lahendusele hästi, tunnistas ta auto varastamise üles. Christiani kuulati üle ilma, et tal oleks lubatud ühendust võtta oma vanematega, ja selle juures ei viibinud advokaati. Teda ei teavitatud tema õigusest vaikida ja õigusest hoiduda enda vastu ütluste andmisest.

Komisjonil on kavas esitada 2013. aasta lõpuks õigusaktide pakett, et tagada kinnipidamine süütuse presumptsioonist ja õigusabi, kui kodanikku kahtlustatakse või süüdistatakse kriminaalmenetluse raames, mis viiakse läbi mõnes teises ELi riigis, ning tugevdada laste ja haavatavate isikute menetlusõigusi.

7. meede. Komisjon esitab 2013. aasta lõpuks õigusaktide paketi, et tugevdada veelgi kahtlustatavate või süüdistatavate kodanike menetlusõigusi kriminaalmenetluses, võttes arvesse laste ja haavatavate kodanike erilist olukorda.

⁵¹ See kriminaalõiguse aluspõhimõte on sätestatud ELi põhiõiguste harta artiklis 48 ja Euroopa inimõiguste konventsiooni artikli 6 lõikes 2; see tuleneb ka liikmesriikide põhiseaduslikest tavadest.

⁵² Õigus saada õigusabi on sätestatud ELi põhiõiguste harta artiklis 47 ja Euroopa inimõiguste konventsiooni artikli 6 lõikes 3.

2.4. Takistuste kõrvaldamine ELis ostude sooritamisel

Kodanike väiksemad nõuded

Viimasel 12 kuul on kümnest kodanikust neli (40 %) ostnud enda tarbeks kaupu või teenuseid interneti teel. Eurooplased ostavad kaupu või teenuseid teistes ELi riikides tegutsevatest müüjatest rohkem kui kahe aasta eest (+4 protsendipunkti). Teistes liikmesriikides asuvatelt ettevõtetelt ostab kas veebipõhiselt või muude kanalite vahendusel kaupu peaaegu iga kolmas (30 %)⁵³. Asjaolu, et ostmine on muutunud ELis lihtsamaks, võib kaasa tuua rohkem vaidlusi. Need tuleb lahendada kiiresti ja lihtsalt, et kodanikke mitte heidutada

Euroopa väiksemate kohtuvaidluste määruses⁵⁴ on ette nähtud mitmed praktilised lahendused, et hõlbustada kuni 2000 euro suuruste piiriüleste nõuete menetlemist. Sellega on näiteks kaotatud kohtuotsuse täitmisel välisriigis kohtuotsuse tunnustamise nõue või võimaldatud viia standardse vormi alusel läbi kirjalik menetlus. Kodanike nõuetest komisjonile ilmneb siiski vajadus olemasolevat määrust veelgi täiustada, et tegeleda eelkõige selliste paljudes liikmesriikides esinevate vajakajäämistega nagu praktilise abi puudumine taotluste täitmisel, kõrvalekaldumine kirjaliku menetluse põhimõttest, tarbetud kohtuistungid, ebapiisav tele- ja videokonverentside kasutamine tunnistajate ärakuulamisel jne.

Tibor, kes elab Ungaris, soovis osta uut televiisorit. Ta leidis ideaalse, 2 750 eurot maksva televiisori lähedal asuvast poest, ent otsustas kontrollida, kas internetis leidub mõni odavam. Ta leidis täpselt sama televiisori 2 200 euro eest ja esitas interneti teel tellimuse. Televiisor toimetati talle kätte õigeaks ajaks, kuid tema üllatuseks oli see must, mitte hõbedane, nagu ta oli tellinud. Ta tagastas televiisori ja küsis oma raha tagasi. Müüja vaigis. Kuna müüja asus Portugalis, murdis Tibor pead selle üle, kuidas saada hüvitist. Sõber rääkis talle e-õiguskeskkonna portaalis⁵⁵ kirjeldatud Euroopa väiksemate kohtuvaidluste menetlusest ja nad tegid kiiresti kindlaks kõik selle menetluse eelised: nõude sai esitada Ungaris (ei pea minema Portugal), maksmata advokaaditasu ja isegi minemata kohtusse! Ent siis avastas ta, et ta ei saa seda lihtsat menetlust kasutada, sest menetluse alusel esitatavate nõuete piirväärtuseks on vaid 2 000 eurot.

Kodanikud leiavad, et Euroopa väiksemate kohtuvaidluste menetluse nõuete piirväärtuse tõstmine muudaks hüvitise saamise mõnes teises ELi riigis kodanike jaoks lihtsamaks⁵⁶. Eurobaromeetri 2013. aasta uuringus väiksemate kohtuvaidluste kohta ütlesid vastajad, et neid julgustaksid minema oma riigis kohtusse järgmised tegurid: võimalus viia menetlus läbi vaid kirjalikult, ise kohtusse kohale minemata (37 %), võimalus viia menetlus läbi ilma vajaduseta kasutada advokaati (31 %) ja võimalus viia menetlus läbi internetipõhiselt (20 %). Komisjon vaatab kehtivad eeskirjad läbi, et lihtsustada veelgi Euroopa väiksemate kohtuvaidluste menetlust, tagada menetlusega ette nähtud võimaluste täielik ärakasutamine ja tõsta praegune piirväärtus 25 000 eurole. Kõnealuse määrusega luuakse ka õiguskeskkond, kus kodanikud saavad viia menetluse läbi internetipõhiselt.

⁵³ Eurobaromeetri eriuuring nr 395 väiksemate kohtuvaidluste menetluse kohta, aprill 2013 (edaspidi „Eurobaromeetri 2013. aasta uuring väiksemate kohtuvaidluste kohta” – http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb_special_399_380_en.htm#395).

⁵⁴ Määrus jõustus 1. jaanuaril 2009.

⁵⁵ <https://e-justice.europa.eu/home.do>.

⁵⁶ Vt eelkõige 2012. aasta avalik konsultatsioon ELi kodakondsuse küsimuses.

8. meede. Komisjon vaatab 2013. aasta lõpuks läbi Euroopa väiksemate kohtuvaidluste menetluse, et hõlbustada teisest ELi riigist sooritatud ostudega seotud vaidluste lahendamist.

Kodanikud, kes teevad oste interneti teel

Euroopa tarbijatele on õigusaktidega ette nähtud õiglane kohtlemine, soetatavate toodete ohutus, põhjalik teave enne ostu sooritamist ja – nagu eespool nimetatud – hüvitised, kui miski peaks minema valesse⁵⁷. Hiljuti, 2013. aasta veebruaris võttis komisjon vastu meetmete paketi, et parandada kodanike usalduse suurendamiseks ja müügi edendamiseks tarbekaupade, sealhulgas interneti teel ostetud kaupade ohutust⁵⁸.

Kõnealusest kaitsest hoolimata seisavad kodanikud endiselt silmitsi probleemidega – eriti kui nad teevad oste interneti teel –, nagu väitis 2012. aastal ELi kodakondsuse küsimuses toimunud avalikul konsultatsioonil peaaegu iga neljas osaleja (24 %). Tarbijad tunnevad sageli puudust olulisest teabest, kui nad võrdlevad või ostavad digitaalseid tooteid (st selliseid allalaaditavaid audiovisuaalseid tooteid nagu muusika, filmid või mängud). Isegi kui teave on olemas, ei ole isikutel, kes ei ole eksperdid, sellest alati võimalik aru saada. Nende meelest on tihti keeruline tuvastada seda, kas nad saavad kasutada toodet oma seadmel, või hinnata neile pakutava toote kvaliteeti.

Florian otsib parimat kohta, kust osta ja alla laadida oma lemmikbändi uus album. Seda pakutakse allalaadimiseks ühes suures e-poes. Alles pärast saab ta aru, et plaadi mängimiseks peab ta ostma samast poest ka muusika mängimise programmi. Kui peamisi omadusi, koostalitlusvõimet ja funktsionaalsust käsitlev teave oleks esitatud kasutajakeskselt, saaks Florian hõlpsasti võrrelda mitut pakkumist ja osta kvaliteetseid muusikafaile, mis tema muusika kuulamise programmiga ka töötavad.

Komisjon kavatseb tagada, et digitaalseid tooteid ostvatele tarbijatele esitatakse põhiteave arusaadaval ja võrreldaval viisil.

See aitab riigiasutustel jõustada tarbijakaitse eeskirju, andes juhiseid digitaalsete toodetega seotud teavitamiskohustuste kohta. Samuti töötab komisjon välja ühtse ja kasutajakeskse viisi, kuidas kuvada õigel hetkel (nt pakkumise tegemisel) arvuti ekraanil põhiteave (nt hind, lepingu liik, taganemisõigus, kokkusobivus riist- ja tarkvaraga, funktsionaalsus, näiteks kasutatav digitaalne formaat, faili kvaliteet, faili suurus, kohandatavus teiste tarbija kasutatavate seadmetega, võimalus teha isiklikuks otstarbeks koopiaid jms).

See lihtsustab ka digitaalsete toodete võrdlemist ja hõlbustab täpsete võrdlevate veebisaitide väljatöötamist. 2010. aastal kasutas hinnavõrdluse veebisaiti enam kui 80 % Euroopa tarbijatest, kümnest tarbijast viis kasutas neid vähemalt kord kuus⁵⁹. Komisjon jätkab

⁵⁷ Vt 2010. aasta aruanne ELi kodakondsuse kohta, milles käsitletakse ELi kodanike õigusi piiravate takistuste kõrvaldamist (KOM(2010) 603), eeskätt meetmed 9–13, tarbijakaitse tegevuskava (COM(2012) 225) ja teatis „Ühtse turu akt II – üheskoos uue majanduskasvu eest” (COM(2012) 573).

⁵⁸ Tooteohutus- ja turujärelevalvepakett sisaldab muu hulgas ettepanekut võtta vastu määrus tarbijatele mõeldud toodete ohutuse kohta (COM(2013) 78), ettepanekut võtta vastu määrus toodete turujärelevalve kohta (COM(2013) 75) ja komisjoni teatist, milles sätestatakse 20 meetet Euroopa toodete ohutumaks ja nõuetele vastavaks muutmiseks: mitmeaastane tegevuskava toodete järelevalveks ELis (COM(2013) 76). Need dokumendid on kättesaadavad aadressil http://ec.europa.eu/consumers/safety/psmsp/index_en.htm.

⁵⁹ Tarbijaturgude 2011. aasta uuring e-kaubanduse toimimise kohta, mille koostas Euroopa Komisjoni tervise- ja tarbijaküsimuste peadirektoraadi nimel Civic Consulting.

koostöös sidusrühmadega tööd selle nimel, et parandada tarbijate jaoks sellist võrdlemist võimaldavate vahendite läbipaistvust ja usaldusväärsust⁶⁰.

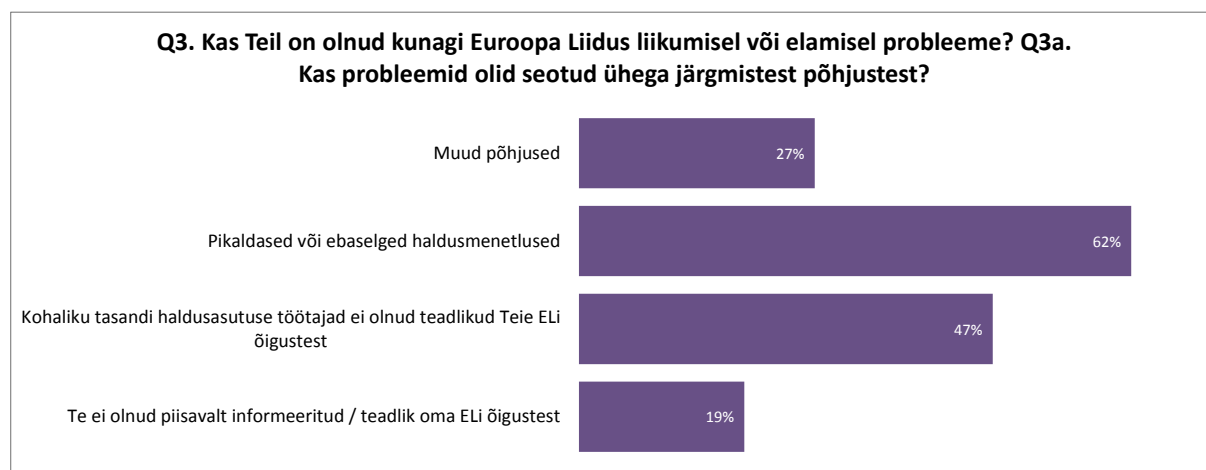
Ühtlasi kavatakse komisjon käivitada 2014. aasta kevadeks spetsiaalse kogu ELi hõlmava teadlikkuse suurendamise kampaania, et parandada veelgi kodanike teadlikkust oma õigustest tarbijatena ja edendada sel moel nende usaldust digitaalse internetituru vastu.

9. meede. Komisjon töötab tihedas koostöös liikmesriikide jõustamisasutuste ja asjaomaste sidusrühmadega 2014. aasta kevadeks välja mudeli põhinõuete kuvamiseks internetis, et muuta digitaalseid tooteid käsitlev teave selgemaks ja hõlpsasti võrreldavaks. Samuti käivitab ta 2014. aasta kevadeks tarbijaõiguste valdkonnas spetsiaalse kogu ELi hõlmava teadlikkuse suurendamise kampaania.

2.5. Sihipärane ja kättesaadav teave ELis

Kodanike õigus vabalt liikuda ja kohalikud omavalitsused

Kodanike vaba liikumise õiguse jõustamisel on oluline roll kodanikke teenindavatel kohaliku tasandi ametnikel, sest sageli on just nemad uude linna elama asunud kodanike esimene kohalik kontakt ning esmane teabe- ja abiallikas. Komisjonile ja ELi abiteenistustele esitatud kaebustest aga nähtub, et probleemid, millega ELi kodanikud teise ELi riiki elama asudes kokku puutuvad, on tihti tingitud asjaolust, et kohalike omavalitsuste ametnikud ei ole piisavalt kursis ELi kodanike õigusega vabalt liikuda. Seda kinnitavad 2012. aastal läbi viidud Regioonide Komitee uuringu⁶¹ ja 2012. aastal ELi kodakondsuse küsimuses toimunud avaliku konsultatsiooni tulemused. Probleemidest teatab iga neljas (27 %) mõnes teises ELi riigis elav kodanik ja peaaegu iga teine (47 %) väidab, et kohalike omavalitsuste töötajatel ei ole piisavalt teavet kodanike ELi õiguste kohta. Seega tuleks kohalike omavalitsuste töötajatele anda vahendid, mis aitaksid neil vaba liikumise eeskirju täielikult mõista.

Allikas: 2012. aasta avalik konsultatsioon ELi kodakondsuse küsimuses – vastajad, kes puutusid kokku probleemidega mõnda teise ELi riiki elama asudes või seal elades.

⁶⁰ Lisateabe saamiseks vt aruanne, milles käsitletakse mitme sidusrühmaga võrdlusvahendite teemal peetud dialoogi: http://ec.europa.eu/consumers/documents/consumer-summit-2013-msdct-report_en.pdf.

⁶¹ Regioonide Komitee 2012. aasta uuring „Kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused ELi kodakondsuse ja kodanike õiguste edendajatena” – http://www.cor.europa.eu/en/news/forums/Documents/summary_cor_study_citizenship.pdf.

Belglanna Cécile ja tema Argentiina kodanikust abikaasa Nicolás suunduvad elama teise ELi riiki. Kohe, kui nad on end seal sisse seadnud, läbib Nicolás edukalt töövestluse ühes kohalikus ettevõttes. Ent ettevõtte järelepärimise peale kinnitab linnavalitsuse ametnik, et Nicolás vajab tööluba, kuna ametnik ei taipa kohe, et selline nõue ei kehti vaba liikumise õigust kasutavate ELi kodanike pereliikmetele. Selle tulemusel Nicolás'd tööle ei võeta.

Komisjon töötab 2014. aasta lõpuks kohalike omavalitsuste jaoks välja **e-koolituse vahendi** kandmaks hoolt selle eest, et ELi kodanikke teenindavad – millisesse ELi omavalitsusse kodanikud ka ei pöörduks – kohaliku tasandi ametnikud, kellel on põhjalikud teadmised kodanike õigustest ning nende õiguste jõustamise tingimustest ja korrast.

Komisjon toetab ka alates 2013. aastast **sõpruslinnade** projekti kaudu parimate tavade vahetamist omavalitsuste vahel ning projekte, mille eesmärk on suurendada teadmisi kodanike õigustest ja hõlbustada nende jõustamist.

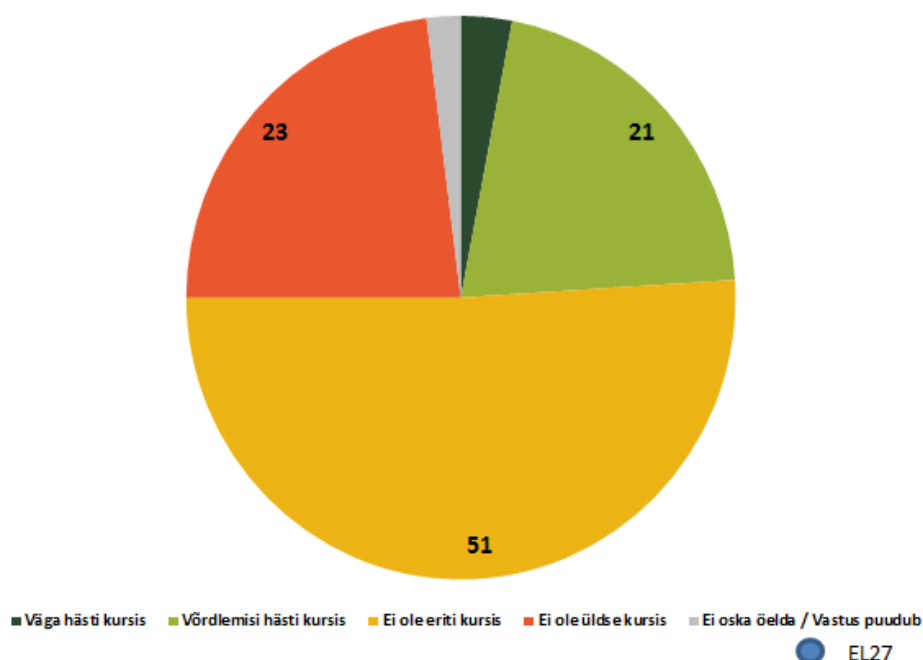
10. meede. Komisjon võtab meetmeid tagamaks, et kohalikele omavalitsustele antakse vahendid, mis aitavad neil täielikult mõista ELi kodanike õigust vabalt liikuda.
--

Kodanikud, kes otsivad kohta, kuhu pöörduda, kui nende õigusi ei austata

Liigagi sageli ei tea kodanikud, mida teha, kui nende õigusi ei austata, ja eriti seda, kas nad peaksid võtma ühendust oma riigi ametiasutuse, ELi institutsioonide või muude organitega, näiteks Euroopa Inimõiguste Kohtuga. Isegi kui on selge, et küsimus kuulub ELi institutsioonide pädevusse, ei ole kodanikud tihti kindlad, millise institutsiooni poole pöörduda.

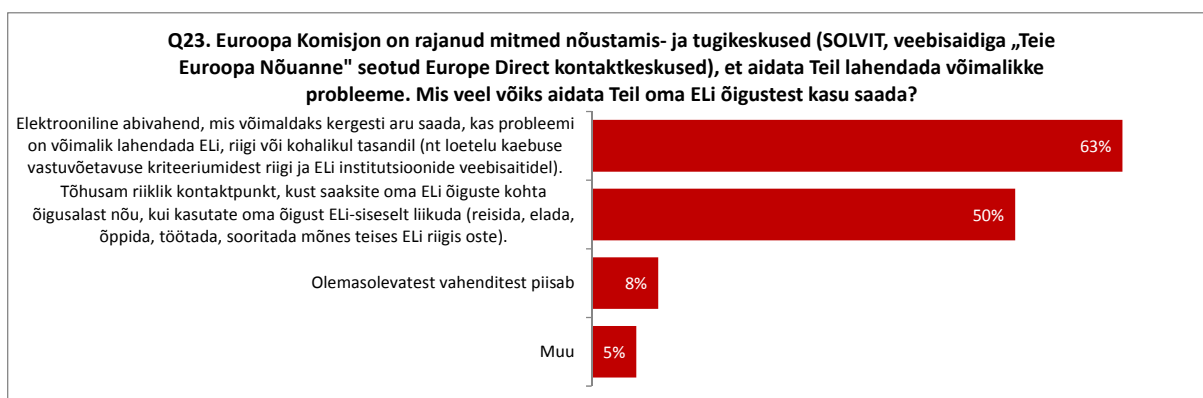
Eurobaromeetri 2013. aasta uuringust ELi kodakondsuse kohta selgub, et vaid vähem kui veerand vastajatest (24 %) leiab, et nad on võrdlemisi või väga hästi kursis sellega, mida ette võtta, kui nende ELi õigusi ei austata. Umbes pooled (51 %) on seda meelt, et nad ei ole sellega eriti hästi kursis ja veel veerand (23 %) on arvamusel, et nad ei tea sellest midagi.

Q5 Kui hästi olete kursis sellega, mida on võimalik ette võtta, kui Teie õigusi ELi kodanikuna ei austata?

Allikas: Eurobaromeetri 2013. aasta uuring ELi kodakondsuse kohta.

Neid tulemusi kinnitas 2012. aasta avalik konsultatsioon ELi kodakondsuse küsimuses. Paljud vastajad ütlesid ka seda, et küsimuses loetletud vahendid (SOLVIT, Europe Direct, „Teie Euroopa Nõuanne”) olid nende jaoks uued. Enamik kõigist vastajatest (63 %) märkis, et neile meeldiks elektrooniline abivahend, mis aitaks neil kergesti mõista, millisel tasandil (ELi, riigi või kohalikul tasandil) saaks nende probleem lahendatud kõige paremini.

Allikas: 2012. aasta avalik konsultatsioon ELi kodakondsuse küsimuses – kõik vastajad.

Sloveenlanna Maja ostis Bulgaarias väikese korteri, ent avastas hiljem, et selle ehitamisel oli rikutud mitmeid ehituseeskirju ning et kinnisvaramaakler oli sellest teadnud, ent oli seda teavet tema eest varjanud. Ta leiab, et tema põhiõigust omandile on rikutud, kuid murrab pead selle üle, kas ta peaks esitama kaebuse Euroopa Komisjonile, Euroopa Ombudsmanile või Bulgaaria või Sloveenia ombudsmanile. Ta ei tea, et õige oleks pöörduda liikmesriigi tarbijakaitseasutuse poole.

Kõikehõlmavate veebiportaalide „Teie Euroopa” ja Europe Direct vahendusel ning muude asjakohaste vahendite abil, mida tuleb veelgi edasi arendada, saavad kodanikud praktilist teavet oma õiguste kohta.

Oma kesksel Euroopa veebisaidil suunab komisjon kodanikud kasutajakesksel viisil nende probleemi lahendamiseks kõige õigema asutuse juurde: olgu selleks mõni ELi abiteenistus või institutsioon või liikmesriigi või kohalik asutus.

11. meede. Komisjon muudab 2013. aasta jooksul kodanike jaoks selgemaks ja lihtsamaks selle väljaselgitamise, kelle poole oma õiguste jaluleseadmiseks pöörduda, esitades oma kesksel Euroopa veebisaidil selle kohta kasutajasõbralikud suunised.

2.6. Osalemine ELi demokraatlikus elus

Tugevdada kodanike valimisõigust ja suurendada nende täielikku osalemist ELi demokraatlikus elus

Kodanikud ja nende osalemine ELi poliitikas

ELi kodakondsuse põhiolemus on suurendada ELi kodanike täielikku osalemist ELi demokraatliku elu kõikidel tasanditel. Kodanike kaasamine, kodanikuühiskonnaga peetava dialoogi tõhustamine ning meediavabaduse ja pluralismi edendamine on demokraatlikus protsessis informeeritud poliitilise arutelu jaoks väga olulised. Kodanike osalemine Euroopa Parlamendi valimistel – mis on ühtlasi Euroopa Liidu esindusdemokraatia alustala – on peamine viis, kuidas kodanikud saavad anda oma osa ELi poliitika kujundamisesse. Kümnest ELi kodanikust leiab ligi kuus, et hääletamine Euroopa Parlamendi valimistel on parim viis tagada, et kodanike hääl muutub ELi poliitikakujundajatele kuuldavaks⁶². Komisjon esitas hiljuti soovitused parandada veelgi Euroopa Parlamendi valimiste läbipaistvust ning tugevdada kodanike ja ELi vahelisi seoseid, rõhutades Euroopa parteide olulist rolli⁶³. Lisaks edendab komisjon ka edaspidi Euroopa kodanikualgatuse kasutamist.

Selleks et suurendada teadlikkust ELi kodakondsusest ja sellega kõikidele ELi kodanikele kaasnevatest konkreetsetest õigustest, eeskätt nende valimisõigustest, ja võimalustest osaleda ELi otsustusprotsessis, koostab komisjon käsiraamatu, kus tutvustatakse selgelt, lühidalt ja kergesti loetavalt ELi kodakondsusega seotud õigusi, ning toetab selle levitamist. Riigiasutused võiksid anda selle käsiraamatu igale noorele valimisikka jõudvale ELi kodanikule, aga seda võiks levitada ka teistel puhkudel, näiteks vastsündinute registreerimisel, passide väljaandmisel, liikmesriigi kodakondsuse omandamisel või kooliprogrammis, eelkõige kodanikuõpetuse tundides kasutatava materjalina.

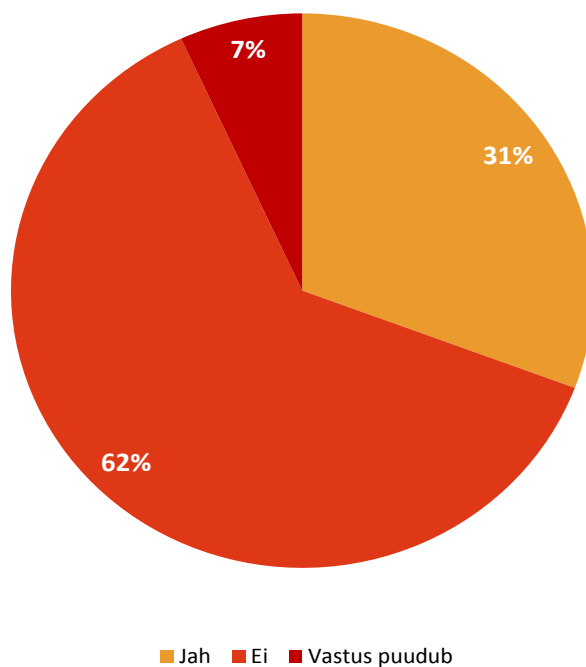
Kodanikud ja nende õigus osaleda valimistel oma ELi päritoluriigis

Üldjuhul leiavad eurooplased, et ELi kodanikud ei peaks jääma ilma oma õigusest hääletada oma kodakondsusjärgse riigi valimistel vaid põhjusel, et nad on asunud elama mõnda teise ELi riiki.

⁶² Euroopa Parlamendi uuring Eurobaromeeter nr 77.4 „Eurooplased kaks aastat enne 2014. aasta eurovalimisi”, juuni 2012 – http://www.europarl.europa.eu/pdf/eurobarometre/2012/election_2012/eb77_4_ee2014_synthese_analytique_en.pdf.

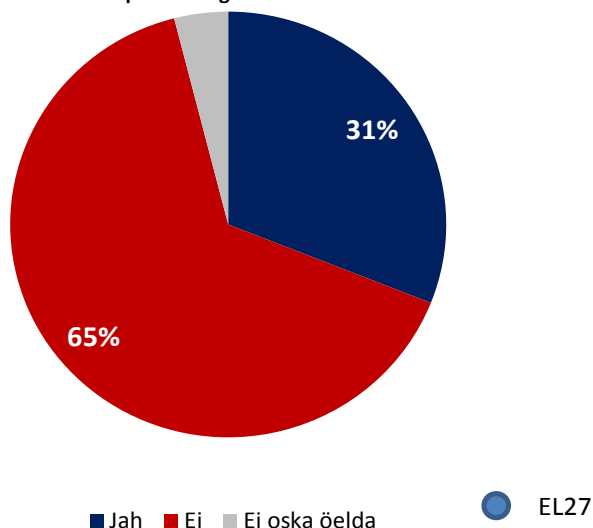
⁶³ Komisjoni soovitus Euroopa Parlamendi valimiste demokraatlikuma ja tõhusama läbiviimise kohta, C(2013) 1303.

Q19a. Kui asuksite elama mõnda teise ELi riiki, kas peaksite põhjendatuks seda, et jääte ilma oma õigusest hääletada selle riigi valimistel, mille kodanik Te olete?

Allikas: 2012. aasta avalik konsultatsioon ELi kodakondsuse küsimuses – kõik vastajad.

Q2.1 Võtkem näiteks olukord, kus ELi kodanik elab mõnes teises ELi riigis kui oma päritoluriigis (st riigis, mille kodanik ta on). Kas peaksite põhjendatuks, et kodanik jääb ilma õigusest hääletada oma päritoluriigi valimistel?

Allikas: Eurobaromeetri 2013. aasta uuring valimisõiguste kohta.

Taani abielupaar avastas ühes Poola ettevõttes huvipakkuvad töövõimalused ja suundus elama Poola. Nende tütar jäi Taani, et lõpetada oma õpingud. Nad käivad sageli Kopenhaagenis oma sugulastel ja sõpradel külas ning on põhjalikult kursis Taanis toimuvate poliitiliste ja sotsiaalsete muutustega, kavatsedes sellesse riiki kunagi tagasi pöörduda. Ometi ei saa nad hääletada riigi valimistel, kuna praeguste Taani õigusaktide kohaselt jääb riigist

lahkuv Taani kodanik valijate nimekirja vaid juhul, kui ta registreerib oma kavatsuse tulla kahe aasta jooksul tagasi.

Riiklikku hääleõiguse äravõtmise poliitikat põhjendatakse tavaliselt asjaoluga, et pärast teatud võõrsil veedetud aega nõrgeneb kodaniku seos päritolühiskonnaga. See väide tuleks ELi praegust sotsiaal-majanduslikku ja tehnoloogilist olukorda, paremaid liikumisvõimalusi ning suuremat sotsiaalset ja kultuurilist põimumist arvesse võttes ümber hinnata. Elamiseks mõnes teises ELi riigis ei tule enam raiuda läbi kõik sidemed päritoluriigiga, nagu võidi eeldada minevikus. ELi kodanikel peaks olema võimalus ise otsustada, kas nad soovivad jätkata osalemist oma päritoluriigi poliitilises elus või panustaksid pigem neid vastu võtva ühiskonna poliitilisse ellu. 19. veebruaril 2013 toimunud ELi kodakondsuse teemalisel Euroopa Parlamendi ja komisjoni ühiskuulamisel tõsteti arutelude käigus esile ka ebakõla, mis tekib ELi kodanike ilmajätmisel poliitilistest õigusest vaid põhjusel, et nad on kasutanud oma ELi põhiõigust vabalt liikuda. Need, kes on kasutanud oma õigust vabalt liikuda, võivad avastada end olukorrast, mis on võrreldes sellega, kui nad oleksid jäänud koju või lühendanud oma viibimisaega teises ELi riigis, märksa ebasoodsam. Liikmesriikides on toimunud kohtuvaidlusi, milles on vaidlustatud riikliku hääleõiguse äravõtmise poliitika kokkusobivus ELi õigusega,⁶⁴ ent seni ei ole Euroopa Kohtule esitatud ühtki eelotsuse küsimust.

Kodanikud ja nende õigus osaleda valimistel oma ELi elukohariigis

ELi kodakondsusega kaasneb ELi kodaniku õigus hääletada ja kandideerida elukohariigis kohalikel ja Euroopa Parlamendi valimistel samadel tingimustel kui selle riigi kodanikud. Nende õiguste eesmärk oli anda konkreetne väljund kodanike ja mittekodanike vahelise mittediskrimineerimise põhimõttele ning võimaldada ELi kodanikel kohaneda oma elukohariigis paremini ja osaleda seal demokraatlikus elus⁶⁵. Ent nende õigustega ei ole hõlmatud poliitilise osaluse kõige olulisemad tasandid, st liikmesriigi tase, ja – nendes 13 liikmesriigis, kus seadusandlikud volitused on antud piirkondadele – piirkondlik tase⁶⁶.

See asümmeetria tähendab seda, et ELi kodanikud, kellest on juba saanud kohalikul tasandil kogukonna liikmed, jäetakse ilma kaalukast häälest seoses neid otseselt mõjutavate liikmesriigi seadusandja otsustega. See lõhe võrdses kohtlemises ja poliitilises osaluses ELi kodanike puhul, kes kasutavad oma ELi põhiõigust liidus vabalt liikuda ja elada, tundub veelgi suurem, võttes arvesse seda, et edusammude tegemine Euroopa lõimumise valdkonnas ja ELi kodanike osaluse suurendamine liidu demokraatlikus elus muutub üha tähtsamaks.

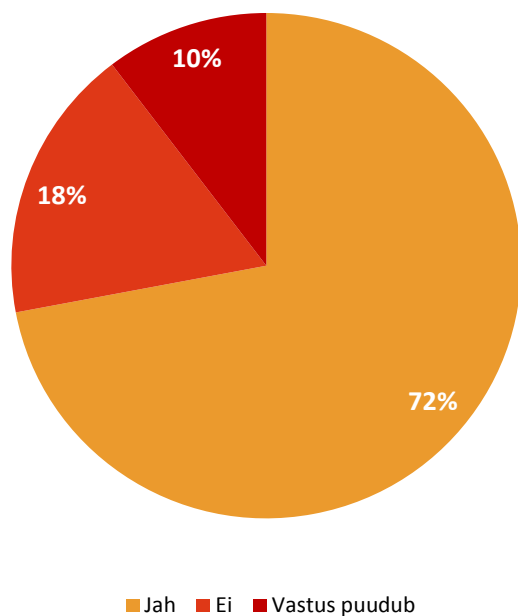
2012. aastal ELi kodakondsuse küsimuses toimunud avaliku konsultatsiooni käigus ja 2013. aastal valimisõiguse kohta tehtud Eurobaromeetri uuringu raames leidsid vastavalt 72 % ja 67 % vastajatest, et mittekodanikest ELi kodanikel tuleks lubada hääletada oma elukohariigi riiklikel valimistel. 2010. aastast on nii arvavate inimeste arv suurenenud märkimisväärselt (+17 protsendipunkti).

⁶⁴ Nt kohtuasjas Preston lükkasid Ühendkuningriigi kõrgem kohus ja apellatsioonikohus tagasi nõude, mille oli esitanud üks Ühendkuningriigi kodanik, kes oli elanud Hispaanias üle 15 aasta ja kes vaidlustas enda hääleõiguse äravõtmise. Taotlus saada kõrgemale kohtule edasikaebamise õigus lükati tagasi, ilma et oleks esitatud eelotsuse taotlust.

⁶⁵ Vastavalt direktiivi 93/109/EÜ ja direktiivi 94/80/EÜ preambul.

⁶⁶ 13 liikmesriiki, kus piirkondadele on antud seadusandlikud volitused, on Austria (*Länder*), Belgia (*Région*), Tšehhi Vabariik (*Kraje*), Taani (*Amtskommuner*), Saksamaa (*Länder*), Hispaania (*Comunidades autónomas*), Prantsusmaa (*Région*), Itaalia (2 autonoomset provintsi ja 20 piirkonda), Madalmaad (*provinciale staten*), Poola (*województwo*), Slovakkia (*Kraje*), Rootsi (*Landstingsfullmäktige*) ja Ühendkuningriik.

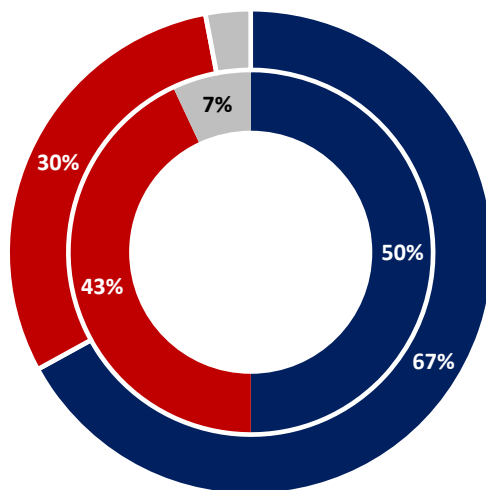
Q19b. Kui elaksite mõnes teises ELi riigis, kas peaksite põhjendatuks seda, et Teile antakse õigus hääletada oma elukohariigi valimistel?

Allikas: 2012. aasta avalik konsultatsioon ELi kodakondsuse küsimuses – kõik vastajad.

Q2.2 Võtkem näiteks olukord, kus ELi kodanik elab mõnes teises ELi riigis kui oma päritoluriigis (st riigis, mille kodanik ta on).

Kas peaksite põhjendatuks, et sellele kodanikule antakse õigus hääletada oma elukohariigi valimistel?

■ Jah ■ Ei ■ Ei oska öelda

Sisemine ring: FL292 (2010)

Välimine ring: FL364 (2012)

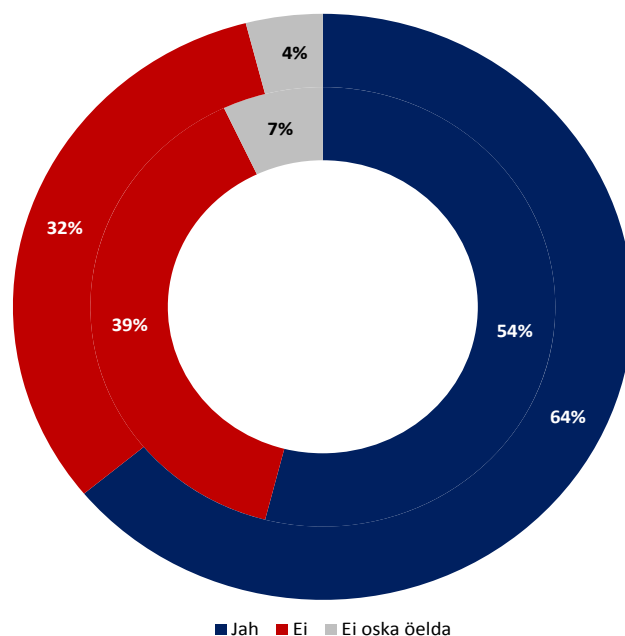
● EL27

Allikas: Eurobaromeetri 2013. aasta uuring valimisõiguste kohta.

Piirkondlike valimiste puhul pooldas 2013. aasta Eurobaromeetri uuringus valimisõiguste kohta ELi kodanikele hääletamisõiguse andmist (eeldades, et valimised toimuvad selles riigis) 64 % vastanutest. Sedagi on võrreldes 2010. aastaga märgatavalt rohkem (+10 protsendipunkti).

Q2.3 Võtkem näiteks olukord, kus ELi kodanik elab mõnes teises ELi riigis kui oma päritoluriigis (st riigis, mille kodanik ta on).

Kas sellel kodanikul peaks olema õigus hääletada ja kandideerida oma elukohariigi piirkondlikel valimistel?

Sisemine ring: FL292 (2010)
Väliline ring: FL364 (2012)

EL27

Allikas: Eurobaromeetri 2013. aasta uuring valimisõiguste kohta.

Teises ELi riigis elavatele ELi kodanikele õiguse andmisega ise otsustada – sõltuvalt sellest, millised sidemed on neil säilinud kodakondsusjärgse liikmesriigiga või on tekkinud elukohaliikmesriigiga –, kummas riigis nad soovivad kasutada oma peamisi poliitilisi õigusi, antaks uus tõuge nende kodanike kaasamisele ja osalemisele liidu demokraatlikus elus. ELi kodakondsusega kaasnevate õiguste tugevdamine on sisse kirjutatud ka aluslepingusse (Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 25). Euroopa Liidu tuleviku teemalise laiemal mõttevahetuse raames uurib komisjon võimalusi, mis lubaksid ELi kodanikel osaleda oma elukohariigi riiklikel ja piirkondlikel valimistel.

Kodanikud ja nende juurdepääs üleeuroopalisele arutelule

Praegu leiab 68 % ELi kodanikest, et nad ei ole Euroopa asjadega piisavalt kursis. Inimestest, kelle silmis ELil on negatiivne maine, väidab 74 %, et eriti palju nad EList ei tea. Ehkki eelkõige noored kodanikud kasutavad üha enam interneti ja sotsiaalmeediat, on enamiku inimeste jaoks (58 %) esmane allikas, kust saada Euroopa asjade kohta teavet, siiski televiisor⁶⁷. Audiovisuaalmeedia teenuste direktiiviga⁶⁸ edendatakse massiteabevahendite

⁶⁷ Eurobaromeetri standarduuring nr 78 „Meedia kasutamine Euroopa Liidus” – http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb78/eb78_media_en.pdf.

mitmekesisust, avades riikide turud teiste ELi riikide ringhäälinguorganisatsioonidele ja nõudevideoteenuste pakkujatele. Lisaks hõlbustab internet ligipääsu teiste riikide infosisule. Riiklikud telekanalid annavad aga sageli Euroopa teemadest ülevaate oma riigi seisukohast ja oma riigi publikule. Andes kodanikele Euroopa küsimuste kohta teavet Euroopa vaatenurgast ja ka teiste liikmesriikide erinevatest vaatenurkadest, suurendaksime Euroopa avalikku ruumi ja aitaksime kaasa paremini informeeritud demokraatlikule arutelule⁶⁹.

12. meede. Komisjon:

- suurendab ELi kodanike teadlikkust oma ELi kodakondsusega kaasnevatest õigustest ja eelkõige oma valimisõigustest, avaldades 2014. aasta mais Euroopa päeval käsiraamatu, milles tutvustatakse neid ELi õigusi selges ja lihtsas keeles;
- esitab edasiviivad lahendused selle kohta, mil viisil võimaldada mõnes teises ELi riigis elavatel ELi kodanikel osaleda täielikult ELi demokraatlikus elus, säilitades oma õiguse hääletada oma päritoluriigi riiklikel valimistel, ning
- uurib 2013. aastal viise, kuidas tugevdada ja arendada olemasolevate riiklike ja Euroopa struktuuride põhjal Euroopa avalikku ruumi, et teha lõpp praegusele avaliku arvamuse killustatusele liikmesriikide lõikes.

3. JÄRELDUS – ELI KODAKONDSUSE EDENDAMINE

Oma 2013. aasta aruandes ELi kodakondsuse kohta ja laiaulatuslikes konsultatsioonides, mis aitasid seda aruannet kujundada, tugines komisjon kodanike kogemustele kandmaks hoolt selle eest, et kodanikud saaksid kasutada täielikult oma ELi õigusi ja hüvesid, mida liidu kodakondsus neile nende igapäevases elus toob.

Aruanne ja selleteemalised arutelud annavad koos **Euroopa kodanike aasta**⁷⁰ ja **kodanikega peetavate dialoogidega**⁷¹ võimaluse kaasata kodanikud koos poliitikute, ekspertide ja kodanikuühiskonnaga Euroopa Parlamendi 2014. aasta valimiste eel **sisulisse arutellu selle üle, kuidas liikuda edasi tugevama ja veelgi kokkuhoidvama liidu poole, mille tegevuse keskmes on kodanikud.**

Nagu toonitas president Barroso oma 2012. aasta kõnes liidu olukorra kohta, peab Euroopa olema veelgi demokraatlikum. Eurooplased viivad seda projekti edasi, kui nad näevad, et see toob neile ja nende peredele selgeid hüvesid, kui neile on arusaadavad selle eesmärgid ja visioon ning kui neile antakse võimalus selles protsessis osaleda.

⁶⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. märtsi 2010. aasta direktiiv 2010/13/EL audiovisuaalmeedia teenuste osutamist käsitlevate liikmesriikide teatavate õigus- ja haldusnormide koordineerimise kohta (audiovisuaalmeedia teenuste direktiiv), ELT L 95, lk 1–24.

⁶⁹ Vt komisjoni presidendi José Manuel Barroso 2012. aasta kõne liidu olukorra kohta: „Loodan, et edasi areneb Euroopa avalik ruum, kus arutatakse ja vaieldakse Euroopa küsimuste üle, lähtudes Euroopa seisukohast. Me ei saa enam püüda lahendada Euroopa probleeme, otsides lahendusi vaid üksikute liikmesriikide tasandil.” http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-12-596_et.htm; vt ka Euroopa Parlamendi 7. septembri 2010. aasta resolutsioon ajakirjanduse ja uue meedia ning Euroopa avaliku sfääri loomise kohta (2010/2015/INI) ning Saksamaa liidupresidendi Joachim Gauki kõne 22. veebruaril 2013 tähistatud Euroopa päeval – <http://www.bundespraesident.de/SharedDocs/Reden/EN/JoachimGauk/Reden/2013/130222-Europe.html>.

⁷⁰ <http://europa.eu/citizens-2013/et/home>.

⁷¹ http://ec.europa.eu/european-debate/index_et.htm.

1. LISA

2010. aastal ELi kodakondsuse kohta koostatud aruande järelmeetmed – 25 elluviidud meetet

2010. aasta aruandes ELi kodakondsuse kohta visandas komisjon 25 meetet, et kõrvaldada peamised takistused, millega seisavad oma igapäevaelus eri rolle täites silmitsi ELi kodanikud, kes püüavad kasutada ELi õigusi. Käesolevas lisas on esitatud põhimeetmed, mille komisjon on võtnud oma 2010. aastal püstitatud ülesannete täitmiseks⁷².

Kaotada eri riikidest pärit paaride varaliste õigustega seotud ebakindlus – 1. meede

Komisjon võttis 16. märtsil 2011 vastu **kaks ettepanekut võtta vastu määrused kohtualluvuse, kohaldatava õiguse ning otsuste tunnustamise ja täitmise kohta**

– **abieluvararežiime käsitlevates asjades⁷³ ja**

– **registreeritud kooselust tulenevaid varalisi tagajärgi käsitlevates asjades⁷⁴.**

Kavandatud määruste eesmärk on aidata eri riikidest pärit paaridel, kes püüavad lahendada varaga seotud küsimusi lahutuse, lahuselu või surma korral, kindlaks teha kohaldatav õigus ja pädev kohus. Need sisaldavad ka eeskirju selle kohta, kuidas tunnustada ja täita paari vara kohta tehtud kohtuotsuseid kõikides liikmesriikides ühtse menetluse alusel. Sõltuvalt juhtumi keerukusest võivad paarid sellega hinnangute kohaselt kokku hoida juhtumi kohta keskmiselt 2 000–3 000 eurot.

Kaotada tülikad ja kulukad toimingud seoses perekonnaseisuaktide piiriülese kasutamisega ning hõlbustada juurdepääsu õigusabile väljaspool oma riigi piire – 2. ja 3. meede

2. meede

Komisjon andis 14. detsembril 2010 välja **roheline raamatu** „Vähem bürokraatiat kodanike jaoks: avalike dokumentide vaba ringluse edendamine ja perekonnaseisuaktide õigusjõu tunnustamine”,⁷⁵ millega käivitati 30. aprillini 2011 **avalik konsultatsioon**. **24. aprillil 2013 esitas komisjon ettepaneku võtta vastu määrus**,⁷⁶ millega muudetakse piiriüleste juhtumite puhul nõutavate dokumentide (nt sünni-, abielu- või surmatunnistused või kinnisvaraga seotud dokumendid) tunnustamise tagamine kodaniku seisukohast lihtsamaks. Kavandatud eeskirjadega vähendatakse haldustoimingute lihtsustamisega bürokraatiat. Nende eeskirjadega vähenevad ka tõlkimiskulud, mis on seotud avalike dokumentide kasutamisega ELis. Ühtlasi kehtestatakse ettepanekus ELi mitmekeelsed standardvormid, mida kodanikud saavad nõuda muu hulgas sünni, abielu ja surma registreerimiseks.

3. meede

Komisjon käivitas 2010. aasta juulis **[Euroopa e-õiguskeskkonna portaali](#)**, **ühtse elektroonilise teabesüsteemi, mis tagab juurdepääsu õiguskaitsele kogu ELis**. Kodanikud, kes puutuvad kokku selliste sündmustega nagu lahutus, surm, kohtuvaidlus või kasvõi elukoha muutmine, ja kes peavad jõustama oma õigusi mõne teise ELi riigi kohtus, saavad

⁷² 2010. aasta aruandes esitatud 25 meetme järelmeetmeid ajakohastatakse regulaarselt – http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/redirect/factsheets/pdf/table_of_actions_en.pdf.

⁷³ KOM(2011) 126.

⁷⁴ KOM(2011) 127/2.

⁷⁵ KOM(2010) 747.

⁷⁶ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega edendatakse kodanike ja ettevõtjate vaba liikumist, lihtsustades teatud avalike dokumentide tunnustamist Euroopa Liidus, ning muudetakse määrust (EL) nr 1024/2012 (COM(2013) 0228).

selle portaali kaudu kiiresti vastuse paljudele küsimustele. Eelkõige võivad nad leida sealt endale teises riigis tegutseva õigusteenuste osutaja, saada teada, kuidas vältida vahenduse abil kulukaid kohtuasju, kuhu esitada hagi, millise liikmesriigi õigust nende juhtumi suhtes kohaldatakse ja kas neil on õigus saada õigusabi.

Tõhustada kahtlustatavate ja süüdistatavate isikute ja kuriteo ohvrite kaitset kriminaalmenetlustes – 4. ja 5. meede

4. meede

Komisjon esitas 8. juunil 2011 **ettepaneku võtta vastu direktiiv, mis käsitleb õigust kaitsjale kriminaalmenetluses ja õigust teatada kinnipidamisest**,⁷⁷ kandmaks hoolt selle eest, et kõikidele kriminaalmenetluse raames süüdistatavatele oleksid tagatud olenemata nende kodakondsusest ja sellest, millises ELi riigis menetlus läbi viiakse, samad põhiõigused. Ettepanekuga kehtestatakse kõikjal ELis miinimumnõuded, mis käsitlevad kahtlustatavate ja süüdistatavate õigust kaitsjale ning õigust teatada kinnipidamisest omal vabal valikul kolmandale isikule, näiteks sugulasele, tööandjale või konsulaarasutusele⁷⁸.

5. meede

Komisjon esitas 18. mail 2011:

- **teatise „Ohvrite õiguste tugevdamine ELis”**,⁷⁹ milles esitatakse komisjoni arvamus meetmetest, mida tuleks võtta seoses kuriteoohvritega;
- **ettepaneku võtta vastu direktiiv, millega kehtestatakse kuriteoohvrite õiguste ning neile pakutava toe ja kaitse miinimumnõuded**,⁸⁰ eesmärgiga tugevdada kõikjal ELis kohaldatavate miinimumnõuete abil olemasolevaid riiklikke meetmeid, et kõikidele ohvritele oleks tagatud olenemata nende kodakondsusest ja sellest, millises ELi riigis on kuritegu toime pandud, samad põhiõigused, ning
- **ettepaneku võtta vastu määrus tsiviilasjades kohaldatavate kaitsemeetmete vastastikuse tunnustamise kohta**⁸¹ (mis täiendab 2012. aasta direktiivi Euroopa lähenemiskeelu kohta,⁸² mida kohaldatakse kriminaalõiguslike kaitsemeetmete suhtes). Ettepaneku eesmärk on tagada, et vägivallaohvrid saavad jääda lootma õigusrikkuja suhtes kohaldatavale kaitsemeetmele ka reisimisel või suundumisel elama mõnda teise ELi riiki.

Komisjoni ettepaneku alusel võeti **25. oktoobril 2012 vastu direktiiv 2012/29/EL, millega kehtestatakse kuriteoohvrite õiguste ning neile pakutava toe ja kaitse miinimumnõuded**⁸³. Direktiivis kehtestatud miinimumeeskirjadega tagatakse muu hulgas see, et ohvreid koheldakse austavalt, et neid teavitatakse nende õigustest ja nende kohtuasjast ning et nad saavad võtta menetlusest aktiivselt osa. Eeskirjadega kantakse hoolt ka selle eest,

⁷⁷ KOM(2011) 326.

⁷⁸ Ettepanek on osa arvukatest meetmetest, mis kehtestatakse selleks, et seada kõikjal ELis sisse selged õigused ning kaitsta isikute põhiõigust õiglasele kohtumõistmisele ja kaitsele. [Direktiiv](#) õiguse kohta suulisele ja kirjalikule tõlkele kriminaalmenetluses jõustus 2010. aasta novembris ja tuleks riiklikesse õigusaktidesse üle võtta 27. oktoobriks 2013. [Direktiiv](#), milles käsitletakse õigust saada kriminaalmenetluses teavet, jõustus 21. juunil 2012 ja tuleks üle võtta 2. juuniks 2014

⁷⁹ KOM(2011) 274.

⁸⁰ KOM(2011) 275.

⁸¹ KOM(2011) 276.

⁸² Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2011/99/EL, 13. detsember 2011, ELT L 338, lk 2.

⁸³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2012/29/EL, millega kehtestatakse kuriteoohvrite õiguste ning neile pakutava toe ja kaitse miinimumnõuded ning asendatakse nõukogu raamotsus 2001/220/JSK, ELT L 315, lk 57.

et kõikides liikmesriikides on olemas ohvriabiteenused, ning et selgitatakse välja ohvrid, kes vajavad oma haavatavuse tõttu erikaitset (sh lapsed), ja pakutakse neile nõuetekohast kaitset.

Kõrvaldada maksustamisprobleemid piiriülestes olukordades, eriti autode maksustamisel,⁸⁴ ja lihtsustada autode ümberregistreerimise korda – 6. meede

Komisjon avaldas 20. detsembril 2010 **teatise „Piiriüleste maksutõkete kõrvaldamine ELi kodanike hüvanguks”**,⁸⁵ milles ta tegi kindlaks kõige tõsisemad maksuprobleemid, millega ELi kodanikud seisavad silmitsi piiriülestes olukordades, ja teatas oma kavatsusest esitada nii mõnes konkreetses valdkonnas kui ka üldisemalt ettepanekud, et aidata liikmesriikidel ühtlustada paremini oma maksusüsteeme ja teha ELi kodanike huvides tõhusamat koostööd. Lisaks tegi komisjon kindlaks ELi õiguse rikkumised ja võttis asjaomaste liikmesriikide suhtes vajaduse korral meetmeid.

11. novembri 2011. aasta **teatise „Topeltnmaksustamine ühtsel turul”**⁸⁶ tuuakse esile peamised ELis esinevad topeltnmaksustamisega seotud probleemid ja visandatakse konkreetseid meetmeid, mille komisjon esitab liikmesriikidele, et neid probleeme lahendada, näiteks topeltnmaksustamist käsitleva foorumi loomine ning tegevusjuhendi ja vaidluste lahendamise mehhanismi kasutuselevõtt liikmesriikides.

15. detsembril 2011 võttis komisjon vastu **laiaulatusliku algatuse pärandimaksu kohta, sealhulgas soovitus**,⁸⁷ mille eesmärk oli ajendada liikmesriike lahendama probleeme, mis on seotud sama pärandi topelt- või mitmekordse maksustamisega. Samuti andis komisjon liikmesriikidele suuniseid selle kohta, kuidas muuta oma pärandimaksusüsteemid mittediskrimineerivaks. Lisaks vaatas komisjon läbi piiriüleste pärandiküsimuste puhul kohaldatavad liikmesriikide maksusätted ja võttis vajaduse korral asjaomaste liikmesriikide suhtes meetmeid. 2014. aastal koostab komisjon aruande.

Komisjon korraldas 3. märtsist 26. maini 2011 **avaliku konsultatsiooni**, et teha kindlaks peamised raskused, millega puutuvad kokku ELi kodanikud, kes soovivad registreerida autot, mis on olnud varem registreeritud mõnes teises liikmesriigis. Selle põhjal võttis komisjon 4. aprillil 2012 vastu **ettepaneku võtta vastu määrus, millega muudetakse ümberregistreerimise kord märksa lihtsamaks**⁸⁸. Selle sammuga püütakse ka vähendada tarbetut halduskoormust, millega ettevõtted, kodanikud ja registreerimisasutused hoiaksid aastas üheskoos kokku vähemalt 1,5 miljardit eurot.

Selleks et lahendada ELi kodanike ees seisvaid probleeme, mis on seotud autode piiriülese maksustamisega, esitas komisjon 14. detsembril 2012 **teatise „Ühtse turu tugevdamine sõiduautode piiriüleste maksutõkete kõrvaldamise abil”**,⁸⁹ milles selgitatakse autode maksustamist ning tehakse kindlaks parimad tavad, mida liikmesriigid peaksid rakendama. Näiteks peaksid nad teavitama kodanikke nende õigustest ja kohustustest automaksude kohaldamisel piiriülestes olukordades ning tagastama topeltnmaksustamise vältimiseks osaliselt registreerimismaksu autode puhul, mis viiakse alaliselt teise liikmesriiki. Teatisele lisatud komisjoni talituste töödokumendis⁹⁰ annab komisjon ülevaate ELi kodanikele ja ettevõtjatele ELi õiguse alusel pakutavast õiguskaitsest.

⁸⁴ Sealhulgas registreerimis- ja liiklusmaksud.

⁸⁵ KOM(2010) 769.

⁸⁶ KOM(2011) 712.

⁸⁷ 2011/856/EL.

⁸⁸ Ettepanek võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega lihtsustatakse ühes liikmesriigis registreeritud mootorsõidukite teise liikmesriiki viimist ühtsel turul, COM(2012) 164.

⁸⁹ COM(2012) 756.

⁹⁰ SWD(2012) 429.

Aidata ELi kodanikel saada täielikku kasu piiriülestest tervishoiuteenustest ja e-tervise tehnoloogiast – 7. meede

Direktiiv 2011/24/EL patsiendiõiguste kohaldamise kohta piiriüleses tervishoius⁹¹ jõustus 24. aprillil 2011 ja see tuleks üle võtta siseriiklikusse õigusesse 25. oktoobriks 2013. Selles selgitatakse patsientide õigust pääseda ligi ohututele ja kvaliteetsele piiriülestele raviteenustele ning saada sellega seoses hüvitist.

Direktiiviga 2011/24/EL loodi ka **e-tervise eest vastutavate riiklike asutuste võrgustik** ehk nn e-tervise võrgustik. Üks selle võrgustiku eesmärk on töötada välja suunised, milles määratakse kindlaks minimaalsed patsiendiandmed, et hõlbustada nende andmete piiriülest vahetamist liikmesriikide vahel⁹². Lisaks leiavad liikmesriigid võrgustikust tuge, kui nad töötavad andmete edastamise lihtsustamiseks välja ühtseid identimis- ja autentimismeetmeid.

Peale selle avaldas komisjon 6. detsembril 2012 **komisjoni talituste töödokumendi olemasolevate ELi õigusaktide kohaldatavuse kohta telemeditsiiniteenuste suhtes**,⁹³ et selgitada piiriüleselt pakutavate telemeditsiiniteenuste õigusraamistikku. See dokument lisati komisjoni e-tervise 2012.–2020. aasta tegevuskavale, milles esitatakse ELi ettekujutus e-tervise teenuste kasutamise tõhustamisest ning samuti patsientidele ja tervishoiutöötajatele e-tervise teenuste kasutamiseks antavatest volitustest.

Selleks et **tagada eurooplastele turvaline veebipõhine juurdepääs oma terviseandmetele**, rahastab komisjon alates 2012. aasta jaanuarist kuni 2014. aasta lõpuni **kaht katseprojekti**,⁹⁴ mis hõlmavad eri liikmesriikides enam kui 20 piirkonda.

Panna kolmandates riikides hätta sattunud ELi kodanike õigus konsulaarkaitsele toimima täies ulatuses – 8. meede

Komisjon esitas 23. märtsil 2011 **teatise „ELi kodanike konsulaarkaitse kolmandates riikides: praegune olukord ja edasine tegevus”**,⁹⁵ kuulutades selles välja konkreetsed meetmed, et tõhustada ELi kodanike õigust saada kolmandates riikides abi kõikide liikmesriikide diplomaatistelt ja konsulaarasutustelt, sealhulgas kriisi ajal. Samal päeval **käivitas komisjon spetsiaalse konsulaarkaitse teemalise veebisaidi**⁹⁶ kodanikele, kes soovivad teavet konsulaarkaitse kohta, väljaspool ELi asuvate konsulaar- ja diplomaatistide esinduste aadresse või juurdepääsu liikmesriikide reisimisalastele nõuannetele.

14. detsembril 2011 võttis komisjon vastu **ettepaneku võtta vastu direktiiv liidu kodanike konsulaarkaitse kohta välismaal**⁹⁷.

Suurendada kodanike teadlikkust ja tõhustada nende õiguste jõustamist pakettreiside ostmisel ning reisimisel reisijate ja turistidena ning kaotada takistused, millega seisavad silmitsi puudega inimesed – 9., 10., 11. ja 12. meede

⁹¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. märtsi 2011. aasta direktiiv 2011/24/EL patsiendiõiguste kohaldamise kohta piiriüleses tervishoius, ELT L 88, lk 45.

⁹² Selle eesmärgi täitmisel leiab võrgustik tuge e-tervise juhtimise algatuse ühismeetmest (eHGI) ja patsiendiregistrite ühismeetmest (PARENT).

⁹³ SWD(2012) 414.

⁹⁴ Projektid [SUSTAINS](#) ja [PALENTE](#).

⁹⁵ KOM(2011) 149.

⁹⁶ <http://ec.europa.eu/consularprotection>.

⁹⁷ KOM(2011) 881.

9. meede

Komisjon on hinnanud põhjalikult reisipakettide turgu, sealhulgas võimalikke tegutsemissuundi, et reageerida muudatustele, mis on toimunud sellel turul pärast olemasoleva direktiivi vastuvõtmist 1990. aastal. Nende muudatuste hulka kuulub eeskätt interneti kasutuselevõtt ja selle kui müügikanali arenemine, mis on muutnud viisi, kuidas tarbijad korraldavad oma puhkuseid. Komisjon korraldas hiljuti mitmeid konsultatsioone tarbijaorganisatsioonidega, sektori sidusrühmadega ja liikmesriikidega ning loodab esitada 2013. aasta suveks ettepaneku selle kohta, kuidas edasi liikuda.

10. meede

2012. ja 2013. aastal jõustunud uute Euroopa õigusaktidega on tagatud reisijatele sarnased põhiõigused kõikjal Euroopas, olenemata sellest, kas nad reisivad lennuki, rongi, laeva või bussiga. **Määrus (EL) nr 1177/2010 meritsi ja siseveeteedel reisijate kohta**⁹⁸ jõustus 6. jaanuaril 2011 ja **määrus (EL) nr 181/2011 bussisõitjate õiguste kohta**⁹⁹ jõustus 20. märtsil 2011. Nende uute eeskirjadega tagatakse, et kõikidel neid transpordiliike kasutavatel reisijatel on õigus saada teavet ja abi, kui midagi läheb nende reisiga valesti. Eelkõige pakutakse reisimisel kaitset ja tasuta abi puudega ja piiratud liikumisvõimega inimestele.

Komisjon viis ajavahemikul 2010–2012 läbi **üleeuroopalise kampaania, et suurendada teadlikkust reisijate õigustest**, pakkudes kogu Euroopas teavet lennu- ja rongireisijate õiguste kohta, ning korraldas selle raames 2012. aasta 4. juulil 28 lennujaamas kogu Euroopat hõlmava teavitamisürituse „Lennujaama päev”. Komisjon jätkab oma tööd, suurendades kodanike teadlikkust kõikide transpordiliikide puhul kehtivatest reisijate õigustest üleeuroopalise teavituskampaania abil, mis käivitatakse 2013. aastal ja mis kestab kuni 2015. aasta keskpaigani.

Lisaks tegi komisjon 13. märtsil 2013 ettepaneku vaadata läbi lennureisijate õigused¹⁰⁰. Selle käigus parandatakse õigusaktide selgemaks muutmise ning tõhusamate jõustamis- ja kaebuste käsitlemise mehhanismide abil nende õiguste kohaldamist.

11. meede

Komisjon võttis 15. novembril 2010 vastu **puuetega inimeste strateegia 2010–2020**,¹⁰¹ mille eesmärk on suurendada puudega inimeste volitusi nii, et nad saaksid kasutada oma õigusi ning osaleda ühiskonnas täiel määral. Strateegias keskendutakse tõkete kaotamisele kaheksas peamises valdkonnas: juurdepääsetavus, osalus, võrdsus, tööhõive, haridus ja kooolitus, sotsiaalkaitse ja tervishoid.

11. aprillil 2011 esitas komisjon **aruande, milles käsitletakse määrust (EL) nr 1107/2006 lennukiga reisivate puudega ja liikumispuudega isikute kohta**,¹⁰² tehes selles kindlaks määruse kohaldamisega seotud ebaselgused. Selle aruande järeelmeetmena avaldas komisjon

⁹⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. novembri 2010. aasta määrus (EL) nr 1177/2010, mis käsitleb meritsi ja siseveeteedel reisijate õigusi ning millega muudetakse määrust (EÜ) nr 2006/2004, ELT L 334, lk 1.

⁹⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrus (EL) nr 181/2011, mis käsitleb bussisõitjate õigusi ning millega muudetakse määrust (EÜ) nr 2006/2004, ELT L 55, lk 1.

¹⁰⁰ COM(2013) 130.

¹⁰¹ KOM(2010) 636.

¹⁰² Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile ja nõukogule Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuli 2006. aasta määruse (EÜ) nr 1107/2006 (puudega ja liikumispuudega isikute õiguste kohta lennureisi puhul) toimimise ja mõju kohta, KOM(2011) 166.

2012. aasta juunis **suunised riigiasutustele ja lennutranspordi sidusrühmadele**,¹⁰³ milles selgitatakse kõnealust määrust, et selle kohaldamist tõhustada. Komisjoni uus teadlikkuse suurendamise kampaania, mis käivitub 2013. aasta keskel, sisaldab spetsiaalseid puudega ja liikumispuudega isikutele suunatud meetmeid. 11. märtsil 2013 võttis komisjon vastu **direktiivi 2013/9/EL**,¹⁰⁴ millega lisatakse selgesõnaliselt olulised nõuded, mis on seotud puudega ja piiratud liikumisvõimega inimeste juurdepääsuga raudteesüsteemile.

Veel üks komisjoni tegevussuund on seotud jätkuva püüdlusega **ühtlustada juurdepääs rajatistele**. Komisjon koostas uuringu, milles kirjeldatakse ELis valitsevat ebaühtlast olukorda ning antakse ülevaade enam kui 250 eeskirjast, standardist ja suunistest. 2013. aastal tegeleb komisjon Euroopa standardi väljatöötamisega.

Lisaks andis komisjon 3. detsembril 2012 kolmandat korda välja **auhinna Access City Award**. Selle kord aastas Euroopa puudega inimeste päeval välja antava auhinnaga avaldatakse tunnustust vähemalt 50 000 elanikuga linnadele, kus astutakse linnakeskkonna juurdepääsetavuse parandamiseks järgimist väärivaid samme. Seni on selle auhinna võitnud Berliin (2012), Salzburg (2011) ja Avila (2010).

Ja lõpuks – komisjon korraldas 12. detsembrist 2011 kuni 29. veebruarini 2012 **avaliku konsultatsiooni**, et valmistuda **Euroopa ligipääsetavuse akti** vastuvõtmiseks. Selle algatuse eesmärk on tagada, et puudega inimestel oleks liikmesriikides juurdepääs olulistele kaupadele ja teenustele. See toob kasu ka piiratud liikumisvõimega inimestele, näiteks eakatele.

12. meede

Selleks et suurendada tarbijate usaldust turismiteenuste vastu, loob komisjon Euroopa kvaliteedimärgi, et tarbijatele pakutavate teenuste kvaliteedi hindamisel oleks tagatud ühtsus. Ka seab komisjon sihiks suurendada nende kodanike arvu, kes saavad võimaldada endale puhkusele, hoolimata oma puudest või vanusega seotud või majanduslikest raskustest. Selleks suurendab komisjon ettevõtete teadlikkust juurdepääsetavusse investeerimise kasust, julgustab turismi madalhooajal ja reklaamib konkreetse teavitustegevusega jätkusuutlikke turismisihikohti.

Suurendada kodanike teadlikkust oma õigustest ja olemasolevatest õiguskaitsevahenditest ning hõlbustada tarbijavaidluste kiiret ja odavat kohtuvälist lahendamist – 13. ja 14. meede

13. meede

Komisjon esitas 17. detsembril 2012 **ELi internetiõiguste juhise**,¹⁰⁵ mis on kooskõlas Euroopa digitaalse tegevuskava eesmärgiga edendada teadlikkust ja arusaamist kodanike digitaalõigustest. Selles juhises ei looda uusi õigusi, vaid selgitatakse *läbipaistvalt ja arusaadavalt* ELi õiguses sätestatud peamisi põhimõtteid ja kodanike õigusi, mis kaitsevad neid internetiteenuste kasutamisel, interneti teel ostude sooritamisel ja konflikti korral nende teenuste osutajatega. Ehkki juhise ei ole jõustatav iseenesest, on konkreetsed õigused ja põhimõtted jõustatavad riiklike õigusaktide alusel, millega võetakse üle ELi eeskirjad, millest need õigused ja põhimõtted tulenevad.

¹⁰³ SWD(2012) 171 – http://ec.europa.eu/transport/themes/passengers/air/doc/prm/2012-06-11-swd-2012-171_en.pdf.

¹⁰⁴ Komisjoni direktiiv, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2008/57/EÜ (ühenduse raudteesüsteemi koostalitlusvõime kohta) III lisa, ELT L 68, lk 55.

¹⁰⁵ Juhise tervikteksti koos kokkuvõtetega leiab [Euroopa digitaalse tegevuskava](#) veebisaidilt, lihtsustatud versioon on avaldatud portaali „[Teie Euroopa – Kodanikud](#)” uues rubriigis „[Teie õigused internetis](#)”.

14. meede

Selleks et hõlbustada ELis tarbijavaidluste kiiret ja odavat kohtuvälist lahendamist, esitas komisjon 29. novembril 2011 õigusaktide paketi, kuhu kuulusid ettepanek võtta vastu direktiiv tarbijavaidluste kohtuvälise lahendamise kohta¹⁰⁶ ja ettepanek võtta vastu määrus tarbijavaidluste veebipõhise lahendamise kohta¹⁰⁷. Euroopa Parlament ja nõukogu võtsid mõlemad ettepanekud vastu 2012. aasta detsembris. Õigusaktid avaldatakse 2013. aasta juunis.

– **Direktiiv tarbijavaidluste kohtuvälise lahendamise kohta** võimaldab tarbijatel lahendada juhul, kui neil on seoses ostetud toote või teenusega mõni probleem, kauplejatega tekkivad vaidlused kohtuväliselt (v.a vaidlused tervishoiu ja hariduse valdkonnas), kaasates kohtuvälise lahendamise üksuse (nt lepitaja, vahendaja, vahekohtunik, ombudsman, kaebuste läbivaatamise komisjon). Kohtuvälise lahendamise üksus peaks kinni pidama spetsiaalsetest kvaliteedinõuetest (nt läbipaistvus, sõltumatus, õiglus ja tõhusus) ning peaks jõudma lahenduseni 90 päeva jooksul. Internetis kauplejad peavad teavitama kohtuvälise lahendamise üksusest ka tarbijaid.

– **Määrusega tarbijavaidluste veebipõhise lahendamise kohta** luuakse üleeuroopaline veebipõhine vaidluste lahendamise platvorm, mis toimiks tarbijate ja ettevõtjate jaoks ühtse portaalina, kus saaks lahendada 90 päevaga täiesti veebipõhiselt interneti teel tehtud ostudega seotud vaidlusi. Internetis kauplejad peavad teavitama tarbijavaidluste veebipõhisest lahendamisest ka tarbijaid.

Vaidluste kohtuväline lahendamine ja vaidluste veebipõhine lahendamine on kohtumenetlusest odavamad ja kiiremad ning prognooside kohaselt peaksid Euroopa tarbijad hoidma nendega aastas kokku 22,5 miljardit eurot.

Lisaks keskendus komisjon vahendusmenetluse edendamisele, sest kodanikud võivad säästa sellega märkimisväärselt nii aega kui ka raha. Vahendusmenetlust käsitlevad ELi eeskirjad on sätestatud 21. mail 2008. aastal vastu võetud direktiivis¹⁰⁸ ja liikmesriigid pidid need üle võtma 21. maiks 2011. Komisjon algatas 2012. aasta juulis **uuringu, et hinnata põhjalikult liikmesriikide poolset direktiivi ülevõtmist**, pöörates tähelepanu ka sellele, kui tähtis on edendada kodanikukesksemat õigusemõistmise huvides vahendusmenetluse ulatuslikku kasutamist. Ühtlasi peaks see analüüs võimaldama komisjonil kindlaks teha, kas tuleks võtta täiendavaid meetmeid.

Hõlbustada ELi kodanike ELi-sisest liikuvust ja nende sotsiaalkindlustusalaste õiguste kasutamist – 15. ja 16. meede

15. meede

Komisjon rakendas **jõulist jõustamispoliitikat**, et saavutada ELi vaba liikumise eeskirjade täielik ja nõuetekohane ülevõtmine ja kohaldamine kogu Euroopa Liidus. Selle poliitika tulemusel muutis enamik liikmesriike oma õigusakte või kohustus tegema kindlaksmääratud tähtajaks muudatused, et tagada nende eeskirjade täielik järgimine. Lahenduse leidnud küsimuste hulka kuulusid liidu kodanike pereliikmete, sealhulgas samasooliste partnerite riiki

¹⁰⁶ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, milles käsitletakse tarbijavaidluste kohtuvälist lahendamist ja millega muudetakse määrust (EÜ) nr 2006/2004 ja direktiivi 2009/22/EÜ (tarbijavaidluste kohtuvälise lahendamise direktiiv), KOM(2011) 793.

¹⁰⁷ Ettepanek võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, milles käsitletakse tarbijavaidluste veebipõhist lahendamist (tarbijavaidluste veebipõhise lahendamise määrus), KOM(2011) 794.

¹⁰⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. mai 2008. aasta direktiiv 2008/52/EÜ vahendusmenetluse teatavate aspektide kohta tsiviil- ja kaubandusajades.

sisenemise ja seal elamise õigust käsitlevate ELi sätete ebaõige või puudulik ülevõtmine, kolmandate riikide kodanikest pereliikmetele viisade ja elamislubade väljastamise tingimused ning väljasaatmise vastased kaitsemeetmed. Komisjon on saatnud algatatud kaheteistkümnest rikkumismenetlusest seitsme puhul asjaomastele liikmesriikidele põhjendatud arvamuse, mis on viimane samm enne pöördumist Euroopa Liidu Kohtusse. Üksikasjalikuma hinnangu leiab aruandest ELi kodakondsuse tugevdamiseks aastatel 2011–2013 tehtud edusammude kohta (Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 25 kohane aruanne), mis on lisatud käesolevale 2013. aasta aruandele ELi kodakondsuse kohta.

26. aprillil 2013 esitas komisjon ettepaneku võtta vastu **direktiiv, millega hõlbustatakse töötajate vaba liikumise õiguse tõhusat kasutamist ELis**¹⁰⁹. Ettepaneku eesmärk on jõustada paremini töötajate õigust vabalt liikuda ja hoida ära diskrimineerimine kodakondsuse alusel. Liikmesriikidelt nõutakse eeskätt seda, et nad looksid riiklikul tasandil asutused, mis annavad teavet ELi liikuvate töötajate õiguste kohta ja aitavad neid, keda diskrimineeritakse kodakondsuse alusel. Lisaks peavad liikmesriigid tagama ELi liikuvatele töötajatele, kes leiavad, et neid on diskrimineeritud, liikmesriigi tasandil tõhusad õiguskaitsevahendid ning kandma samuti hoolt selle eest, et sellised ühendused ja organisatsioonid nagu ametiühingud ja vabaühendused tohiks osaleda diskrimineerimise ohvriks langenud ELi võõrtöötajate nimel või toetuseks haldus- või kohtumenetlustes.

Selleks et suurendada ELi kodanike teadlikkust ja tagada neile lihtne juurdepääs teabele nende õiguse kohta ELis vabalt liikuda ja elada, avaldas komisjon 2010. aastal lihtsa ja kergesti loetava teabe, mis käsitleb kohaldatavaid ELi eeskirju ja seda, kuidas sellest õigusest kasu saada, **spetsiaalses portaalis „Teie Euroopa”**,¹¹⁰ mis võimaldab ka personaalse juurdepääsu abiteenistustele, ja 2012. aastal brošüüri „Teie Euroopa, teie õigused”¹¹¹. Peale selle avaldas ta 2013. aastal ELi kodanikele suunatud **ajakohastatud teatmiku** liikumisvabaduse ja elamisõiguse kohta Euroopas,¹¹² kus selgitatakse lugejale arusaadavalt nende õigusi ja võimalusi.

16. meede

Selleks et aidata Euroopas ringi liikuvatel kodanikel kasutada oma sotsiaalkindlustusalaseid õigusi, töötab komisjon välja **elektroonilise sotsiaalkindlustusalase teabe vahetamise süsteemi (EESSI)**, et aidata sotsiaalkindlustusasutustel kõikjal ELis vahetada teavet kiiremini ja turvalisemalt. Süsteemis kasutavad riikide sotsiaalkindlustusasutused teabe vahetamiseks struktureeritud elektroonilisi dokumente, mis asendavad senised paberdokumendid. Süsteem toob kodanikele suurt kasu, sest see võimaldab sotsiaalkindlustushüvitisi paremini hallata, neid kiiremini arvutada ja välja maksta ning vähendada vigu nõuete töötlemisel.

Komisjon ja liikmesriigid arendavad praegu välja kesket süsteemi ning keskenduvad edasistes jõupingutustes sellele, et toetada riiklike sotsiaalkindlustusasutuste ettevalmistusi töötamiseks elektroonilises keskkonnas.

Kaotada tõkked, mis ei lase kodanikel kasutada oma poliitilisi õigusi – 17., 18., 19. ja 20. meede

Algatused, mis komisjon on teinud tõkete kaotamiseks nende ELi kodanike teelt, kes soovivad osaleda Euroopa Parlamendi valimistel, on esitatud komisjoni 12. märtsi 2013. aasta

¹⁰⁹ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv meetmete kohta, mis lihtsustavad töötajate vaba liikumise kontekstis töötajatele antud õiguste kasutamist, COM(2013) 236.

¹¹⁰ http://europa.eu/youreurope/citizens/residence/index_et.htm.

¹¹¹ <http://bookshop.europa.eu/en/your-europe-your-rights-pbKM3212120>.

¹¹² <http://bookshop.europa.eu/en/freedom-to-move-and-live-in-europe-pbNE3210299>.

teatistes „**Ettevalmistused 2014. aasta Euroopa Parlamendi valimisteks: valimiste veelgi demokraatlikum ja tõhusam korraldus**”¹¹³ ning need on kokku võetud aruandes ELi kodakondsuse tugevdamiseks aastatel 2010–2013 tehtud edusammude kohta (Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 25 kohane aruanne), mis on lisatud käesolevale 2013. aasta aruandele ELi kodakondsuse kohta

Selles jaotises võetakse kokku edusammud kahes teises küsimuses, mida on nimetatud 2010. aasta aruandes ELi kodakondsuse kohta.

Esiteks, nagu on öeldud **18. meetmes**, rakendas komisjon **jõulist jõustamispoliitikat** kandmaks hoolt selle eest, et kõik liikmeriigid lubaksid teistest liikmesriikidest pärit ELi kodanikel **asutada erakond või saada selle liikmeks**. Põhimõte, et isikuid ei tohi diskrimineerida kodakondsuse alusel, ei tähenda üksnes vajadust tühistada ametlikult asjaomase liikmesriigi kodanikuks olemise nõue olukorras, kus ELi kodanik soovib kandideerida või hääletada kohalikel või Euroopa Parlamendi valimistel, vaid ka seda, et kaotada tuleb igasugused meetmed, mis võiksid takistada neil kasutada seda aluslepinguga tagatud õigust võrdsetel tingimustel.

Kui teisest liikmesriigist pärit ELi kodanikel ei lubata saada mõne erakonna liikmeks, jäetakse nad eelkõige valimiste ajal ilma võimalusest kasutada peamist poliitikas osalemise platvormi. Võrdluses asjaomase liikmesriigi kodanikega kahjustab see nende väljavaateid saada valituks. Komisjon on võtnud meetmeid seitsme liikmesriigi suhtes. Nelja juhtumisse on toodud rahuldavalt selgust ja nende käsitlemine on lõpetatud.

Teiseks, nagu on öeldud **20. meetmes**, **alustas komisjon 2011. aastal poliitilist dialoogi** liikmesriikidega, **kelle kodanikud võivad kaotada oma päritoluriigis enda poliitilised õigused** (hääleõiguse äravõtmine), kui nad elavad teatud aja teises liikmesriigis. Eesmärk oli teha kindlaks võimalused, kuidas ükskõik millises riigis ära hoida olukorda, kus ELi kodanikud, kes kasutavad oma õigust vabalt liikuda, jäävad ilma õigusest osaleda riiklikel valimistel. Komisjon saatis kirja eelkõige asjaomastele riikidele, selgitades selles oma seisukohti ja kutsudes neid üles arutama küsimust ühiselt. Saadud vastustes selgitati kehtivaid õigusakte ja kohaldatavaid strateegiaid ning arutelusid, mis toimuvad sel teemal riigi tasandil. See dialoog viitas vajadusele leida asjakohased viisid, kuidas edendada kodanike osalemist ELi demokraatlikus elus kõikidel tasanditel, mida on selgitatud põhjalikumalt ja arendatud edasi käesoleva kodakondsust käsitleva aruande 12. meetme all.

Anda kodanikele kergesti kättesaadavat teavet nende ELi õiguste kohta – 21. ja 22. meede

21. meede

Viimasel kolmel aastal on komisjon püüdnud **lõimida tihedamalt** ühtse teabepunkti **Europe Direct** teenused – **kontaktkeskuse** Europe Direct ja umbes **450 Europe Direct teabeteenistusest** koosneva võrgustiku – ning veebiportaali „**Teie Euroopa – Kodanikud**”, et tagada kodanikele **täies mahus mitmekeelne teabeplatvorm, kust on võimalik saada teavet mitmel moel: online, telefoni, e-posti teel või isiklikult kohale minnes**.

Portaal „Teie Euroopa” kujundati täielikult ümber ja nüüd pakub see **22 keeles kasutajakeskset praktilist teavet** ELi õiguste ja nende riiklike rakenduseeskirjade kohta. Personaalsema nõu saamiseks suunatakse portaali külastajad asjaomaste abiteenistuste (Europe Direct, „Teie Euroopa Nõuanne”, SOLVIT, EURES, Euroopa tarbijakeskuste võrgustik) juurde. Portaali täiustatakse veelgi, eelkõige tehes tihedamat koostööd liikmesriikidega, et tagada ELi kodanike õigusi käsitleva riigispetsiifilise teabe kättesaadavus

¹¹³ COM(2013) 126.

(nt riigiasutuste kontaktandmed, suunised ELi õiguste kasutamiseks järgitavate konkreetsete menetluste või esitatavate dokumentide kohta ning teave asjaomaste, näiteks omandi soetamisel kohaldatavate riiklike eeskirjade kohta). Samal ajal tugevdab komisjon veelgi võrgustikku SOLVIT ja suurendab selle nähtavust nii internetis kui ka sellest väljaspool.

2011. ja 2012. aastal **anti 450-le Europe Direct teabekeskusele kõikides liikmesriikides põhjalik ülevaade** portaali „Teie Euroopa – Kodanikud” sisu ja selle kohta, kuidas seda kodanike teabevajaduste rahuldamiseks kasutada. **Uue võrgustiku Europe Direct ülesanne aastateks 2013–2017 määratleti ümber** ja sõnastati selgelt nende teabeteenistuste roll ühtse teabekeskuse põhipartneritena, kes suunavad ELi kohta teabe pakkumisel kodanikud portaali „Teie Euroopa” asjakohase rubriigi juurde.

Samal ajal püüdis komisjon **juhtida võimalikult suure arvu eurooplaste tähelepanu portaalide Europe Direct ja „Teie Euroopa”** kui ELi õigusi käsitlevate esmaste kodanikukesksete ühtsete teabekeskuste olemasolule. Nende teadlikkuse suurendamise püüdluste tulemusel **suurenes kontaktkeskusest Europe Direct vastuse saanud päringute arv 2012. aastal võrreldes 2011. aastaga 20 %**. **Ka portaali „Teie Euroopa” meelitas ligi märgatavalt suurema arvu külastajaid (2012. aastal külastati portaali 4,3 miljonit korda võrreldes 2011. aasta 2,4 miljoniga ja 2010. aasta 1,5 miljoniga)**. Hiljutised kasutajauuringud näitavad suurt rahulolu: 70 % portaali külastajatest leidis vähemalt osa otsitavast teabest ja 93 % kasutajatest hindab portaali vähemalt rahuldavaks¹¹⁴.

22. meede

ELi liikmesriikides asuvate komisjoni esinduste toel ja kooskõlastusel said **Europe Direct teabekeskustest kohalikul, piirkondlikul ja riigi tasandil olulised ELi õigusi käsitleva teabe edastajad**. Esindused tugevdasid ka oma koostööd veebisaidiga „Teie Euroopa Nõuanne”, et pakkuda kodanikele personaalset nõu õigusküsimustes.

Europe Direct teabekeskused tegutsevad praegu **kohaliku tasandi peamiste teabepunktidenä**: nad vastavad kohalike küsimustele või suunavad kodanikud asjaomaste ELi teabeteenistuste ja riigi tasandi infopunktide juurde. 2012. aastal loodi automaatne kanal, mis ühendab võrgustiku Brüsselis põhineva kontaktkeskusega Europe Direct. See kanal võimaldab igal kohalikul Europa Direct teabekeskusel esitada kodanike nimel päringuid otse kontaktkeskusele.

Jätkates oma tööd selle nimel, et ühtlustada juurdepääs teabele, mida kodanikud vajavad selle kohta, kuidas oma ELi õigustest kasu saada, **kehtestab komisjon praegu põhimõtet „küside võib kõikjalt”**, mis tähendab Europe Directi ja asjaomaste ELiga seotud teabe pakkujate tõrgeteta ühendust, et kodanike päringud saaksid alati vastuse õigelt teabepakkujalt, olenemata sellest, kus päring esitatakse.

Liikmesriikides asuvad komisjoni esindused võtsid seoses kodanike õigustega **teadlikkuse suurendamiseks ja mõjula laiendamiseks mitmeid** temaatiliselt seotud ja üldisemaid **meetmeid** ning **osalesid** eri teavitamisvahendeid kasutades **aktiivselt ka teadlikkuse parandamises Euroopa kodanikualgatuse kohta**. 2012. aastal sai kontaktkeskusest Europe Direct keskne kontaktpunkt, kust saada teavet Euroopa kodanikualgatuse kohta.

¹¹⁴

Näitajad on pärit sidusrühmade seas 18. detsembrist 2012 kuni 1. veebruarini 2013 korraldatud uuringust, mille eesmärk oli hinnata portaali „Teie Euroopa” asjakohasust ja kasulikkust pärast selle ümberkujundamist 2009. aastal, ning 2013. aasta jaanuaris ja veebruaris otse portaalis läbi viidud uuringust, millega sooviti saada rohkem teada portaali külastajate profiili ja portaaliga seotud rahulolu kohta.

23. meede

Tuginedes komisjoni ettepanekule, kuulutasid nõukogu ja Euroopa Parlament 2013. aasta **Euroopa kodanike aastaks**¹¹⁵. Selle aasta (www.europa.eu/citizens-2013) eesmärk on suurendada liidu kodanike teadlikkust nende ELi õigustest ning nende õiguste kasutamist toetavatest strateegiatest ja programmidest ning elavdada arutelu liidu poliitika üle ning suurendada selles kodaniku- ja demokraatlikku osalust.

Euroopa kodanike aasta annab kodanikele kogu Euroopas palju võimalusi arutleda neil olulistel teemadel. Euroopa kodanike aasta eesmärkide saavutamiseks teeb komisjon tihedat koostööd paljude sidusrühmade, institutsioonide ja huvitatud isikutega, kes kõik on üliolulised osalised, kandmaks hoolt selle eest, et Euroopa aasta sõnum jõuaks ka kohalikule tasandile.

Lisaks on komisjoni hallatava teadusuuringute seitsmenda raamprogrammi üks sotsiaalmajandus- ja humanitaarteaduste valdkond pühendatud tervenisti Euroopa Liidu kodakondsuse küsimusele. Selles valdkonnas tehtavate teadusuuringute eesmärk on täiendada akadeemiliste ringkondade, poliitikakujundajate, kodanikuühiskonna organisatsioonide ja laiema üldsuse teadmisi ELi kodakondsusest, suurendada nende teadlikkust ja levitada nende hulgas teadustulemusi. Komisjon on rahastanud mitmeid valdkondadevahelisi teadusprojekte, mille raames käsitleti spetsiaalselt küsimusi, mis olid seotud ELi kodanike demokraatliku omavastutuse tekkimise ja osalusega¹¹⁶.

24. meede

Komisjon esitas 15. novembril ja 14. detsembril 2011 vastavalt **ettepaneku õiguste ja kodakondsuse programmi**¹¹⁷ ning programmi „Kodanike Euroopa”¹¹⁸ kohta. Mõlema ettepaneku eesmärk on **anda ELi kodakondsuse jaoks kooskõlastatud ja täiendavat rahalist abi**. Õiguste ja kodakondsuse programmis käsitletakse eeskätt ELi kodakondsusest tulenevaid õigusi, programmiga „Kodanike Euroopa” edendatakse kodanike osalemist liidu demokraatlikus elus. Need programmid täiendavad teineteist, mis võimaldab ära kasutada nende koostoime ja vältida kordamist.

Nende ettepanekute kujundamisel oli komisjoni põhieesmärk **ühtlustamine ja lihtsustamine**¹¹⁹. Selle tulemusel on programmid viidud täielikult kooskõlla finantsmäärusega, mis tähendab, et põhimõtteliselt kehtivad nende puhul samad põhieeskirjad ning et neile tulevad kasuks ka uues finantsmääruses kasutusele võetud lihtsustused.

25. meede

Selleks et tagada kvaliteetsed aruanded ja tõhustada Euroopa teemadel esitatavat teavet, **alustas Euronews 2011. aasta kevadel uute saadetega ja 14. juunil 2011 avati Brüsselis stuudio**. Selle tulemusel on tõhustunud ja elavnenud ELi teemade igapäevane kajastamine,

¹¹⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus nr 1093/2012/EL, 21. november 2012, Euroopa kodanike aasta kohta (2013), ELT L 325, lk 1.

¹¹⁶ Ülevaate saamiseks vt http://ec.europa.eu/research/social-sciences/research_en.html.

¹¹⁷ Ettepanek võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse ajavahemikuks 2014–2020 õiguste ja kodakondsuse programm, KOM(2011) 758.

¹¹⁸ Ettepanek võtta vastu nõukogu määrus, millega kehtestatakse ajavahemikuks 2014–2020 programm „Kodanike Euroopa”, KOM(2011) 884.

¹¹⁹ Vt komisjoni 8. veebruari 2012. aasta teatis „2014.–2020. aasta mitmeaastase finantsraamistiku lihtsustamise kava”, COM(2012) 42, ja 20. septembri 2012. aasta teatis „Mitmeaastase finantsraamistiku (2014–2020) lihtsustamise esimene tulemustabel”, COM(2012) 531.

lisandunud on arutelusid ja intervjuusid ning samuti saateid, kus osalevad kodanikud. Lisaks on komisjon kirjutanud Euronewsiga alla partnerluslepingule, mis võimaldab toetada neid ettevõtmisi pikema aja vältel.

2. LISA. Kaksteist uut põhimeedet ELi kodanike elu parandamiseks

1. Komisjon esitab ettepaneku vaadata läbi sotsiaalkindlustuste koordineerimise määrus ja kaalub võimalust eksportida töötushüvitisi pikema aja vältel kui kohustuslikud kolm kuud, et muuta kodanikele töö otsimine mõnes teises ELi riigis lihtsamaks. Komisjon ärgitab liikmesriike kasutama täielikult ära praegused eeskirjad, võimaldades tööotsijatel, kes otsivad tööd mõnes teises liikmesriigis, saada töötushüvitist kuni kuue kuu jooksul.
2. Selleks et aidata noortel ELi kodanikel arendada oma oskusi ja siseneda tööturule, töötab komisjon 2013. aastal välja praktika kvaliteediraamistiku. Samuti esitab komisjon 2013. aastal EURESe ajakohastamise algatuse, et suurendada tööhõiveteenuste rolli ja mõju riigi tasandil ning parandada tööjõu liikuvuse kooskõlastamist ELis. EURESe reformi kõrval käivitab komisjon ka katsealgatuse, et parandada ELi riikide praktika- ja väljaõppevõimalusi käsitleva teabe vahetamist EURESe vahendusel.
3. Komisjon töötab 2013. ja 2014. aastal lahenduste kallal, et kõrvaldada takistused, millega seisavad seoses liikmesriikide väljastatavate isikut tõendavate dokumentide ja elamislubadega silmitsi ELi kodanikud ja nende pereliikmed, kes elavad mõnes teises ELi riigis kui oma koduriigis, tehes sealhulgas ettepaneku võtta vajaduse korral kodanike jaoks kasutusele vabatahtlik ühtne Euroopa dokument.
4. Komisjon teeb 2013. aastal algatused, et edendada parimaid piiriülestes olukordades rakendatavaid maksutavasid ja tagada ELi õiguse nõuetekohane kohaldamine, millega aidatakse üle piiride liikuvatel või piiriüleselt tegutsevatel Euroopa kodanikel toime tulla eri maksueeskirjadega ja eelkõige vältida topeltmaksustamist.
5. Arendades edasi oma tööd ELi kodanike liiklusohutuse suurendamise valdkonnas, astub komisjon 2014. aasta jooksul samme sõidukiteabeplatvormi loomiseks, et hõlbustada tehnoloogilise arengu tõendite tunnustamist, muutes sellega autoga reisimise teistesse ELi riikidesse kodanike jaoks lihtsamaks ja ohutumaks.
6. Komisjon muudab puudega inimeste liikumise ELis lihtsamaks, toetades 2014. aastal vastastikku tunnustatava ELi puudetunnistuse väljatöötamist, et tagada puudega inimestele ELis võrdne juurdepääs teatud erihüvedele (peamiselt transpordi-, turismi-, kultuuri ja vaba aja valdkonnas).
7. Komisjon esitab 2013. aasta lõpuks õigusaktide paketi, et tugevdada veelgi kriminaalmenetluses kahtlustatavate või süüdistatavate kodanike menetlusõigusi, võttes arvesse laste ja haavatavate kodanike erilist olukorda.
8. Komisjon vaatab 2013. aasta lõpuks läbi Euroopa väiksemate kohtuvaidluste menetluse, et hõlbustada teisest ELi riigist sooritatud ostudega seotud vaidluste lahendamist.
9. Komisjon töötab tihedas koostöös liikmesriikide jõustamisasutuste ja asjaomaste sidusrühmadega 2014. aasta kevadeks välja mudeli põhinõuete kuvamiseks internetis, et muuta digitaalseid tooteid käsitlev teave selgemaks ja hõlpsasti võrreldavaks. Samuti käivitab ta 2014. aasta kevadeks tarbijaõiguste valdkonnas spetsiaalse kogu ELi hõlmava teadlikkuse suurendamise kampaania.
10. Komisjon võtab meetmeid tagamaks, et kohalikele omavalitsustele antakse vahendid, mis aitavad neil täielikult mõista ELi kodanike õigust vabalt liikuda.

11. Komisjon muudab 2013. aasta jooksul kodanike jaoks selgemaks ja lihtsamaks selle väljaselgitamise, kelle poole oma õiguste jaluleseadmiseks pöörduda, esitades oma kesksel Euroopa veebisaidil selle kohta kasutajasõbralikud suunised.
12. Komisjon:
 - suurendab ELi kodanike teadlikkust nende ELi kodakondsusega kaasnevatest õigustest ja eelkõige nende valimisõigustest, avaldades 2014. aasta mais Euroopa päeval käsiraamatu, milles tutvustatakse neid ELi õigusi selges ja lihtsas keeles;
 - esitab edasiviivad lahendused selle kohta, mil viisil võimaldada mõnes teises ELi riigis elavatel ELi kodanikel osaleda täielikult ELi demokraatlikus elus, säilitades oma õiguse hääletada oma päritoluriigi riiklikel valimistel, ning
 - uurib 2013. aastal viise, kuidas tugevdada ja arendada olemasolevate riiklike ja Euroopa struktuuride põhjal Euroopa avalikku ruumi, et teha lõpp praegusele avaliku arvamuse killustatusele liikmesriikide lõikes.